

Fotó: Mezei Elemér

„Terefere hava”

Egyre kevesebben vannak közöttünk, akik még emlékeznek a fonók munkás, de terefere délutánjaira. Megfogyatkoztak a ráérős beszélgetések intézményei (a kocsmá még tartja magát, de a ház előtti padon-üldögélés is elenyészik). E lapszámunkban igyekszünk kissé ellensúlyozni a beszélgetetlenséget: rögtön két interjút ajánlunk Olvasóink figyelmébe. Az egyik Farkas Emóddal, a Kolozsváron élő képviselő tanácsai, főtanácsai és zsinati taggal (amúgy alapítványi irodavezetővel) készült, a másik két

unitárius lelkésszel, akik az Egyesült Államokban élve és tanulván az amerikaiáságról, illetve az erdélyiek beilleszkedési, magatartási lehetőségeiről mesélnek – a *Közlöny* szerkesztőjének kérdéseire válaszolva.

A lapszám fontos eleme a januári vallásszabadság-napra való visszatekintés is: Kovács Sándor a történettudomány eredményeire mutatva értékeli a vallási türelem dokumentumát, majd két ünnepi rendezvényről számolunk be, végül Szilágyi Mátyás főkonzul ünnepi szövegét idézzük.

A tartalomból:

- 1 *Örömteli vallásosság*
- 2 *Vallásszabadság a történelemben*
- 6 *Fordulat a tordai képsorsában?*
- 7 *Beszélgetés Farkas Emóddal*
- 14 *Élelmiszer-segély Székelyföldön*

Az egyház hírei

Január 22-e, a Magyar Kultúra Napja alkalmából Kolozsváron a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház, az Állami Magyar Opera és a Járosi Andor Keresztyén Kulturális Műhely ünnepi rendezvényt szervezett. A lutheránus templomban tartott ökumenikus istentiszteleten a történelmi egyházak vezetői szolgáltak. Egyházunkat Bálint Benczédi Ferenc püspök képviselte. Az ezt követő ünnepi műsoron beszédet mondott Markó Béla miniszterelnök-helyettes, dr. Lukács Tamás országgyűlési képviselő, az Emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottság elnöke, Sipos Gábor, az Erdélyi Múzeum-Egyesület elnöke, Szilágyi Mátyás, a Magyar Köztársaság főkonzulja és Gergely Balázs, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács Közép-Erdély régiójának elnöke. Az ünnepi műsorban közreműködött Molnár Mária, Vígh Ibolya, Fülöp Márton, Pataki Adorján, Sándor Árpád szólólisták, a Kolozsvári Magyar Opera zenekara, Hatházi András színművész és Erich Türk orgonaművész.

December 17-én a lupényi unitárius egyházközségben immár harmadik alkalommal került sor a hagyományossá váló adventi találkozóra. Karácsonyi háttérzene hallgatása mellett ötletes, egyedi fadiszeket készítettek Koppándi-Benczédi Ildikó tiszteletes asszony irányításával. Meglepetésként tortával köszöntötték a helyi nőszövetség tagjait, amely fennállásának 15. évfordulóját ünnepelte.

December 19-én Szász-Cserey Katalin unitárius lelkész (Firtosmartonos) és Antal Géza református lelkész (Farcád) kezdeményezésére ökumenikus nőszövetségi összejövetelre került sor Kőrispatakon. Advent utolsó vasárnapján a helyi művelődési házban az ünnepvárásról beszélgettek a résztvevők, este pedig Firtosmartonosban, a helyi nőszövetség szervezésében folytatódott a találkozó. Ugyanezen a vasárnapon a Székely Dalegylet tagjai Szentábrahámon és Kőrispatakon mutatták be karácsonyváro műsorukat.

2010 karácsonyán a sepsiszentgyörgyi unitárius templomban több mint 1200-an éltek úrvacsorával. Jézus születésének ünneplésében a gyermekek ének-verses műsorral szerepeltek, karácsonyi csomagot kapva az egyháztól, nőszövetségtől. Karácsony első napjának estéjén a Kriza János Dalárda koncertje tette bensőségebbé az ünnepet.

A Nyárádszeredai Unitárius Egyházközségben január 16-án ünnepélyes keretek között tekintettek vissza az egyházközség 1983-as megalakulására. Sándor Szilárd helybeli lelkész vetített képes krónikájában felidézte a 28 év történetét attól kezdve, hogy a helybeli katolikus közösség kedvező áron adta el kápolnáját az unitárius gyülekezetnek, egészen 2010-ig, megelőlegezve a reményt arra, hogy 2011 karácsonyát már az újonnan épült unitárius templomban fogják ünnepelni. Az ünnepségen részt vett Dászkal László helyi polgármester és Szabó Árpád, a megyei tanács tagja.

Pályázat fényképeszek számára

Az Erdélyi Unitárius Egyház Képviselő Tanácsa pályázatot hirdet fényképeszek számára minden egyházi épületről, ingatlan és ingó javakról készítenő, átfogó fényképsorozat elkészítésére. Olyan fényképeszek/fotóművészek pályázhatnak, akik mértékadó szakmai referenciákkal rendelkeznek (ezeket kérjük a pályázathoz csatolni).

A pályázati csomag tartalma:

- 3 darab A3-as méretben kinyomtatott fénykép:
- 1) külső kép a marosvásárhelyi Bolyai téri unitárius templomról, 2) az említett templom valamely belső részletéről (pl. szószékéről) készített kép, valamint 3) egy, a vásárhely-belvárosi egyházközség tulajdonában levő klenódiáról készített kép;
- 6 darab digitális formában benyújtott (.raw kiterjesztéssel, CD-lemezre másolt) kép egy választott, *fa-lusi környezetben* levő egyházközségből. Az unitárius egyházközségek név- és címjegyzéke megtalálható az

Erdélyi Unitárius Egyház honlapján: www.unitarius.com.

A kitűzött pályadíj: 1000 lej. A nyertes fényképésszel ezt követően az Erdélyi Unitárius Egyház megállapodást köt a teljes egyházi fényképtár elkészítésének ütemtervéről, a költségek fedezéséről és a javadalmaszról.

A pályázatok beérkezésének határideje (postabélyegző dátuma): 2011. április 1. A pályamunkákat az alábbi elérhetőségek valamelyikére várjuk:

– személyesen: az Erdélyi Unitárius Egyház Püspöki Hivatalának titkárságán, naponta 8–15 óra között (Kolozsvár, Kossuth Lajos/December 21. u. 9. sz.);

– postai úton a következő címre:
Erdélyi Unitárius Egyház Püspöki Hivatala / Episcopia Unitariana
400105 Kolozsvár/Cluj-Napoca,
B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.

A borítékra kérjük ráírni: Fényképpályázat.

További részletek: Sándor Krisztina médiareferens: 0742-023220, media@unitarius.com.

Örömteli vallásosság

Tófalvi Tamás

Panaszok világát éljük. Olyan kézzel fogható jelent, amikor bármely közeli vagy távoli ismerőssel való beszélgetés egy idő után abban kezd fuldokolni, hogy mennyi gond, baj és nehézség van a világban és személyes életünkben.

Panaszok világát éljük, amikor az is perel, akinek van, és az is, akinek nincs. Akinek nincs, talán jogosan – azért, hogy legyen; akinek meg van, az azért, mert az embernek elidegeníthetetlen joga, hogy ha valamiből többet akar, akkor harcolhasson érte. Akár panaszáraddal is. Szinte divatként érzünk kényszert arra, hogy valahányszor hallgató fülekre találunk, önző panaszáraddal halmozzuk el. Mert panaszkodni jó! Meghallgatnak, valós vagy színlelt együttérzéssel tudatosítják bennünk egyetértésüket, s a közös teher cipelésének foszlott illúziója abba a megtévesztő álomba ringat, hogy ha másnak sem jutott jobb, ha más sem kapott szebbet, többet nálunk, akkor bizonyára nem velünk van a baj. De hogyan is hibáztathatnánk magunkat, hogyan is kereshetnénk életünk értékei között a hibát, amikor millió bűnbak kopogtat nap, mint nap a megélt valóság ajtaján?! A Nyugatról salakként ránk zúduló (szub)kultúra, az emberi szívekben fészket rakó értelmetlenség, a tudatlanság és a többi, ember alkotta ellenség mind-mind olyan hatalommal tölthetett fel, mely egyértelművé teszi számunkra, hogy ezek azok a dolgok, amelyek tönkreteszik az életünket, gátat szabnak s falat építenek a testi-lelki jólét és az emberi mivolt közé.

Pedig apáinknak, nagyapáinknak sem volt könnyebb. Ugyanúgy kellett megküzdeniük a betevő falatért, s ha a föld mostoha volt, vagy jégeső verte el a határt, akkor is hinni kellett, akkor is bízni kellett abban, hogy a holnap szebb lesz a mánál. A régi-eknek is legalább ennyire nehéz volt,

legalább ennyi panaszra adott okot az élet, pedig őket nem „butította” színes televízió, internetes szörfölés vagy a technika egyéb „csodája”. Ők mégis tudtak jókedvvel dolgozni, szerszámok suhogó, csattogó ritmusára önfeledten énekelni, s boldog hálaadással nyugovóra térni, hogy ez a nap sem telt el csapzott hiábavalósággal. És tudtak imádkozni, vidáman zoltárokat énekelni, és a szakrális térben magukba szívott erős hittel a holnapok reménytelen boldogságáról ábrándozni. Mert a jókedvvel végzett munka, a test öröme – a lélek öröme is! Ha örülni tudsz a minden napoknak, ha vidámságban telnek léted gyorsan pergő pillanatai, akkor örülni fog a szíved, ujjongani fog a lelked is! Megnyílik előtted a világ, és

lásunkat, hogyan lehet mégis, hogy az emberek arcát keserű ráncok bárázdálják, nehézségek mögé húzódba mosolyunk *kényszeredetten*, s „vidám szívvel, víg zengéssel” szorítjuk össze fogunkat „az élet súlyos terhe alatt”?! Pedig a súlyokat mi magunk vesszük a vállunkra a sok fölösleges aggodással, az értelmetlen hatalmi harcokkal, az állandó érvényesülés túlzott hajszolásával. Ebben az óriási kavalkádban az ember elfelejt jóízűen nevetni, észrevétlenül fosztja meg magát a végtelen csoda szívderítő erejétől, és ajkán a vidám hálaénekének helyét panaszos, sirámas ária veszi át.

Mindezt számba véve hogyan lehet *a testem biztonságban*? – teheti fel bárki a jogos kérdést. Hol találhatok fizikai létemnek olyan biztos,

„Ezért örül a szívem, és ujjong a lelkem, testem is biztonságban van.”

(Zsolt 16,9)

a világban maga az Isten, az Alkotó, akinek keze munkája a boldogulásoadat, a te örömet szolgálja.

Ebben rejlik a vallásosság kovásza, ide ásatott el a jézusi mustármag. Mert ha nem vidám a szíved, ha nem tud ujjongani a lelked, akkor hiábavalóság a test minden fáradozása. Aki panaszos ajakkal fordul hat napon át embertársai felé, az Istennek is csak siránkozni fog tudni a hetedikén. Aki megfásultan dolgozik a mindennapi betevő falatért, az asztal mellett sem tud önfeledt boldogsággal hálát adni az ételért.

Nincs az életnek olyan pillanata, amely ne adna okot az öröme, a vidámságra; és ha azt állítjuk – bár nagy merészségnek tűnik –, hogy mi vallásosak vagyunk, és *meg is éljük* a val-

sziklaszilárd alapot, amely nem inog meg a vélt vagy valós nehézségek viharában?

Nem mondhatjuk, hogy biztosan „a mai világban” – maga a zoltáriró is naivsággal volna vádolható; mert amíg emberek képesek feláldozni életüket anyagi javakért, egy talpalatnyi földért, amíg könnyes szemmel, éhezve nézi a világ egyik fele, hogyan dőzsöl a másik, dúskálva, pazarolva, mosolyogva; amíg minden hónap matematikai példázata arról szól, hogy a szülők mennyit keresnek, ebből mennyi a kiadás, és legjobb esetben mennyi maradhat, addig a biztos alap – bárhol kutatva is – csupán illúzióknak tűnik. Délibábnak, amelyet vallások tanítanak tömegek féken tartására, s kezükben végtelen ha- ➔

→ talommal tatóngó szónokok tűznek zászlajukra. Hogyan nyugodjunk meg a jelenben, ha tudatunk állandóan arra a mezsgyére hajt, hogy a világ egyik pillanatról a másikra változhat – és változik is?! Határt csak a végtelen szabhat, de az ugyanúgy lehet jó, mint rossz.

A boldog ember azonban meglátja a szépet, a jót, a kivezető utat, pontosan azért, hogy az örömteli szívet, az ujjongó lelket nem tudja

megtörni a világ, a világok hiúsága. A belső harmónia, az életöröm biztosít újra meg újra állandó táptalajt a testnek, s a világban az Istennel való együttlét állandó tudata serkenti arra az embert, hogy *létének tudatosan* boldog értelmet adjon. Ezt nehéz meglátni. Ezért időtálló Saint-Exupéry gondolata: „Jól csak a szívével lát az ember!” *Fizikai* szemünket csak a látható, fizikai világra vagyunk képesek rányitni, de a *belső, bennünk*

élő istenarcúság meglátatja velünk az élet teljesen új dimenzióit.

Sosem volt ekkora szüksége az embernek arra, hogy legyőzve a tér és idő szorítását felnyissa örömtias lelki szeméit, s a változó, bizonytalan, megmögöngó világ függönyei mögött azt a fundamentumot felfedezze, amely az örömteli vallásosságban gyökerezik. Akinek van szeme a látásra, meglátja, és örül majd a szíve, ujjong a lelke, és biztonságban lesz a teste...

Gondolatok az 1568. évi tordai országgyűlés vallásügyi határozatáról

Kovács Sándor

Ady Endre *Az Idő rostájában* című verse ezekkel a sorokkal kezdődik: „Kezében óriás rostával / Áll az Idő és rostál egyre, / Világokat szed és rostál ki / Vidáman és nem keseregve / S búsul csak az, akit kihullat. // S aki kihull, megérdemelte, / Az ocsut az Idő nem szánja.”

Négyszáznegyvenhárom év telt el a méltán híressé lett tordai országgyűlés óta, és ma büszkeséggel nyugtázhathatjuk, „él magyar, áll Torda még! a múlt csak példa legyen most...”

A tudós elmék egyetértének abban, hogy a vallási türelem és lelkiismereti szabadság a felvilágosodás terméke, és abban is, hogy ennek a „hit-tűrésnek” – idegen szóval toleranciának – a bölcsőjét erdélyi földön ringatták. A 16. század utolsó negyedében Erdély „valóságos paradicsoma lett” a protestáns vallásújításnak.

Transzilvániában protestáns töről fakadt a vallási türelem eszméje, és az eszme első hirdetői épp az unitáriusok voltak. Nem tagadjuk: volt ebben némi propaganda-fogás is a kisebbségbe szorultak részéről, de alapjában véve ez az erasmista elemekkel átítatott unitárius közösség dolgozta ki a hit-tűrés ideológiáját. A katolikus, evangélikus és református egyházat megtűrték a korbéli kereszténynek mondott Európában, az unitáriusokat azonban – Lengyelország és Erdély kivételével – mindenütt üldözték.

Az 1568. esztendei vallásszabadság-törvényt követően az erdélyi unitáriusok hatalmas misszióba kezdtek, és az egyre fontosabbá váló hitvitákban a türelem és szabad vizsgálódás eszméjét követve, a nyomda s a fejedelem hathatós segítségével, a felekezet Erdély legjelentősebb protestáns egyházává lépett elő. A vélemények megoszlanak arról, mikortól tekinthető az unitarizmus bevett vallásnak. Az unitárius történétírók joggal tekintik a tordai országgyűlési határozatot az egyház születésnapjának. A nem unitárius történészek azonban az 1571. évi marosvásárhelyi országgyűlés határozatára irányítják figyelmünket. A vitát talán azzal lehetne lezárni, hogy

a négy *recepta religiót* („bevett vallást”) először az 1595. esztendei gyulafehérvári országgyűlési határozatban említik. „Az mi a religio dolgát nézi, végeztük országul, hogy az recepta religiók, tudniillik catholica sive romana, lutherana, calvinistica et ariana libere mindenütt megtartassanak.” A sors fintora, hogy unitárius szempontból épp a legnagyobb jogfosztás idején említik meg a bevett vallások között az *ariána* (ariánus) *religiót*. Azt hiszem, igazságtalanok lennénk, ha nem 1568-tól számítanánk a bevett felekezetek közé való tartozásunkat. De bűn lenne azt mondanunk, hogy az 1568. év dogmatikai szempontból lezárta volna az egyházzá válás folyamatát. A nagy hittani kérdések az 1570-es évek derekára értek be, és talán nem tévedünk, ha azt állítjuk: 1595-re már jól elkülöníthető a radikális és a mérsékelt eszméket vallók csoportja. Az 1560-as évek végén János Zsigmond házassági tervei (Miksa unokahúgával) Európára irányították a fejedelem figyelmét, ezért 1570-ben a megyesi országgyűlés az „újonnan támadt eretnekségeket” próbálta megfékezni. A megyesi határozattal szavatolta a házasulandó fejedelem a kereszténységhez és protestantizmushoz való tartozását. Erdély rendjei az 1568. évi tordai végzést úgy tekintették, mint a dogmatikai vitákat lezáró, a fejedelmi akarattal is megegyező dokumentumot. Hajlunk arra a feltételezésre, hogy valláspolitikájában János Zsigmond nem adott helyet a további újításnak, ugyanakkor Dávid Ferenc és társai a tordai határozatban foglaltakat, a szabad igehirdetést a reformáció befejező mozzanataként üdvözölték annak hitében, hogy hamarosan nemcsak Erdély, de egész Európa elfogadja a Szentírásban gyökerező unitárius kereszténységet.

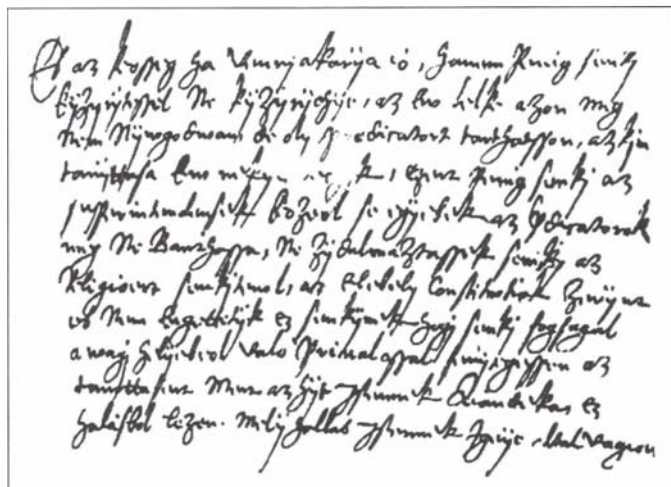
János Zsigmond halálával az unitáriusok egyre inkább háttérbe szorultak. A katolikus fejedelmek alatt az országgyűlés évi gyakorisággal erősítette meg az innovációs törvényt, s a dogmatikailag még *nem egységes* felekezet vezetője, Dávid Ferenc óhatatlanul a hitújítás csapdája esett, amikor a nyitva álló hittani kérdéseket a zsinat

elé vitte. Ebben az egész kérdéskörben az a paradoxon, hogy a Dávid Ferencet elítélő országgyűlés az unitáriusok 1568-ban és 1571-ben megfogalmazott hittanát tekintette zsinórmértéknek. A katolikus Báthoryak vezette ország unitáriusellenes intézkedései az 1570-es évek végének unitárius teológiáját elfogadhatatlannak tartották. A Báthoryak távol álltak attól, hogy utat engedjenek az egyre radikálisabbá váló eszméknek, korlátozó intézkedéseikkel elsősorban az unitarizmus terjedését, másodsorban a protestánsok térnyerését akarták megállítani. Krisztus istenségének megkérdőjelezése, s a Szentháromság tagadása a 16. században még Erdélyben is kimerítette a vallásszabadság fogalmát.

Az erdélyi vallásszabadság külpolitikai szempontból is gondot jelentett a mindenkori uralkodónak. Európa nyugati fele már János Zsigmondra is mint eretnekre tekintett, de Bocskayt és Bethlen Gábort is hasonló váddal illették. Erdély mindenkori fejedelmének az országon belül úgy kellett egységet tartania, hogy közben Európa állandó gyanakvással tekintett az unitáriusokat megtűró uralkodóra. Ez nem jelenti azt, hogy az unitarizmus ellen hozott intézkedések azért születtek volna, mert Nyugat-Európa ezt követelte a fejedelmektől, mégis elképzelhetőnek tartjuk, hogy Erdély urai esetenként a külföld diplomáciai nyomásának engedve vagy éppen annak ürügye alatt hozták az unitarizmust korlátozó intézkedéseiket. Közhely, hogy János Zsigmond kivételével egyetlen fejedelem sem rajongott az unitáriusokért. Bethlen Gábor egyenesen gyűlölte az unitáriusokat. Gál Péter követ jelentéséből ismerjük a református fejedelem rólunk alkotott véleményét: „Én megesküdtem arra ide bejöttömben a fejedelemségre, hogy minden rendnek szabad religiója legyen. Én az ariánusokat felette gyűlölöm, és ha mit cselekedném fogadásom ellen, tehát legörömostben őket üzném ki ez országbul, de maradjon helyén fogadásom.” Diplomáciai tárgyalásai, majd szövetségkötései során Bethlen Gábornak nyomatékosan hangsúlyoznia kellett, hogy ő maga a Szentháromság alapján áll, és birodalma az egyetemes keresztény Európa részét képezi. Bethlen hittani tekintetben nem volt közönyös az unitáriusok iránt, s nem is szalasztotta el az alkalmat, hogy a zsidózás leple alatt Keserői Dajka János közreműködésével Háromszéken megszüntesse unitárius egyházközseink tekintélyes részét. A „hittűrés” jegyében szokásban volt a vegyes lakosságú falvak esetében – különösen Háromszék területén –, hogy református lelkész mellé unitárius tanítót (vagy fordítva: unitárius lelkész mellé református tanítót) alkalmaztak. A toleranciának e szép példáját éppen Bethlen Gábor jóváhagyásával számolták fel a 17. században.

Az önálló Erdélyi Fejedelemség vallásügyi határozatai a katolikusok rovására a protestánsoknak kedveztek. Bár unitárius egyházunk az 1638-as dési egység elfogadásával és radikális hitelvei feladásával megmaradt a bevett felekezetek sorában, vezető szerephez mégsem jutott többé. Az önálló fejedelemség megszűnése után súlyosabb korszak köszöntött Erdélyre a Habsburg uralom alatt. A katolikus restauráció alapjaiban ingatta meg felekezetünket. Az erőszakos foglalások és térítések közepette előljáróink a türelem szószólói és gyakorlói marad-

tak. Két nappal a kolozsvári főtéri templom erőszakos el- (avagy vissza)foglalása után írta Almási Gergely Mihály püspök keresztény unitárius híveinek a következőket: „Nem illik hatalmasabban nálunknál küsködni, az kígyói eszeség mellé ragasszunk galambi szelidséget, erre lévén hivattatásunk az mű fejunktól, az Úr Jézus Krisztustól, hogy tūrés és szenvedések után menjünk az mű békességünknek helyére, az mű Urunktól számunkra készített hajlékokba.”

Az elnyomás és megpróbáltatások sorozata után a felvilágosodás eszméi ragyogtak be „Erdélynek szurdékjába”. II. József császár Tűrelmi rendeletét követően felekezetünk erejét meghaladó építésbe kezdett. A felvilágosodás hozta vallási türelem markáns unitárius képviselője, Körmöczy János kollégiumigazgató, későbbi püspök a vallástalanság ódiáját is magára vette csak azért, hogy a tolerancia elvét meg ne sértse. Ő gyakorlatban érvényesítette a türelem elvét, s ennek legbeszédesebb példáját 1807-ben adta, amikor egy református gyermek a vezetése alatt álló Unitárius Kollégiumban tanult, s hirtelen halála után annak apja a temetési szertartáson iskolája kórusának búcsúztatását kérte. Körmöczy az akkori püspök ellenzésével dacolva a kórusal együtt részt vett a református temetésen, cselekedetét ekképpen indokolva: „én bizony in omnem casum [minden esetben] küldöm a kórust, a responsabilitást [felelősséget] ezen cselekedtemért a világ előtt magamra vészem, de azt a gyalázatot nem cselekszem, hogy a mai világban magamot s vallásunkat ily cselekedettel alacsonyítsam s intoleranciámat [türelmetlenségemet] mutassam.”

Felekezetünk a szabadságharc és forradalom évében Magyarország területén ismét a bevett vallások közé került. A 19. század második felét mind katolikus, mind protestáns részről „az evangéliumi szeretet jegyében” történő pengeváltás jellemezte. 443 éven át a názareti evangéliumát hirdettük, és Isten segítségével hirdetjük ezután is, mert mi tudjuk, hogy „(Vallás)szabadság a nemzet kincse.” S tudjuk azt is, hogy „Kezében óriás rostával / Áll az Idő és rostál egyre, / Világokat szed és rostál ki / Vidáman és nem keseregve / S búsul csak az, akit kihullat.”

Hitem és meggyőződésem szerint nincs okunk búslásra.

„Ki-ki az ő értelme szerint...”

Az Erdélyi Unitárius Egyház Zsinata 2002-ben január 13-át egyházi ünneppé, a vallásszabadság napjává nyilvánította. A reformáció legifjabb egyháza az 1568. évi tordai országgyűlés vallásügyi határozatától kezdődően számítja létét.

Az erdélyi rendek – magyarok, székelyek és szászok – négy és fél évszázaddal ezelőtt törvénybe iktatták a szabad vallásgyakorlatot, és kimondták, hogy „a prédikátorok minden helyen az evangéliumot prédikálják, hirdessék, ki-ki az ő értelme szerint, és a község, ha venni akarja, jó, ha nem, senki rá ne kényszerítse az ő lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, kinek tanítása neki tetszik. Ezért senki a szuperintendensek közül, se mások a prédikátorokat ne bántassák, ne szidalmaztassék senki a vallásért senkitől, az előbbi constitutio szerint és nem engedtetik meg senkinek, hogy a tanításáért bárkit is fogsággal, vagy helyéből megfosztással fenyegetsen, mert a hit Isten ajándéka, ez hallásból léssen, mely hallás Isten ígéje által vagyon.”

Kolozsvár

Január 13-án a vallásszabadság ünnepe alkalmából ünnepi istentiszteletre került sor a kolozsvár-belvárosi unitárius templomban. Bálint Benczédi Ferenc püspök áhítata után Kovács Sándor teológiai tanár alkalmi előadást tartott a vallásszabadságról. Az istentisztelet keretében fellépett a János Zsigmond Unitárius Kollégium énekkara, Majó Julianna karnagy vezetésével.

A vallásszabadság kihirdetésének 443. évfordulóján az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) Kolozs megyei szervezete emlékestet szervezett a kolozsvári Zeneliceum dísztermében. A rendezvényt megtisztelte jelenlétével a négy történelmi egyház képviselője: Bálint Benczédi Ferenc unitárius püspök, Adorjáni Dezső Zoltán evangélikus püspök, Bibza István református esperes és Vízi Zakariás címzetes esperes, plébános. A meghívottak sorában foglalt helyet Gaal György helytörténész és Sipos Gábor egyháztörténész, akik az egyházak képviselői mellett különböző szempontokból értékelték és magyarázták ezt a világtörténelmi eseményt.

Az ünnepélyes hangulatot fokozta a gyertyafénnyel megvilágított gótikus terem, a reneszánsz háttérzene és a Passeggio együttes tánca. A kolozsvári Spritz Café mesterszakácsának, Kiss-Budai Tibornak a jóvoltából a korabeli konyhához illő falatok is előkerültek, egykorú motívumokkal kifestett cserépkupában elfogyasztható forralt bor kíséretében – a kupákat ajándékként hazavihetek a résztvevők. (S. K.)

Sepsiszentgyörgy

A vallásszabadság sepsiszentgyörgyi ünneplésének kezdetén Szilágyi Zsolt előadásában két ének csendült fel: a *Téged áldlak* (Kovács István fordításában) és Bárdos Lajos *A szeretet ünnepe*.

Kovács István helybeli lelkész imájában és prédikációjában a lélek szabadságáról, példaképünkről, Dávid Ferreréről, a mindenkori demokrácia alapköveteléről, er-

ről a „transszilvanikumról”: a vallásszabadság 443 évvel ezelőtti kikiáltásáról, az igazság hirdetéséről szolt.

A továbbiakban a tehetséges, fiatal Ambrus Sándor-József zongorajátéka tette emelkedettebbé az estet: Bach *G-dúr prelúdium és fugája*, majd Liszt *Paganini-etűdje* után Bartók Bélának a szívünkhöz oly közel álló *Este a székelyeknél* című darabja csalt könnyet a szemünkbe.

Kovács László egyházfink Szabédi Lászlóra emlékezve verset olvasott fel, majd – igazán megható mozzanatként – lelkészünk Farkas Árpád *Mikor az öregemberek mosakodnak* című versét olvasta fel.

Az est meghatározó pillanataként Balázs Antal, aki a neves, kimagasló unitáriusok közül mintegy három tucatnyi személyiség megidézése kisméretű kopjafákat faragott, ezeket egymás mellé állítva, „felfűzve” egyház-községünknek ajándékozta.

Balázs Antal. Henning János felvétele

A csehétfalvi születésű, Sepsiszentgyörgyön élő, identitásunkat, székelységünket, unitáriuságunkat hirdető fafaragót egy Csoóri Sándor által elhangzott mondat érintette meg: ...aki nem tud emlékezni, saját magáról feledkezik meg. No meg a hely is adva volt, hisz a templomunk feljárójánál egykor elhelyezett püspöki kopjafasorozatot tavaly a kolozsvári püspökségen állították ki.

Harmincnégy kopja készült, az utolsóra viszont még nem került név. Balázs Antal – miként Kovács István jellemezte: „a múlt előtt alázattal tisztelgő testvérünk, aki nemcsak a fába, hanem a lélekbe is tud maradandóan vésní” – bemutatta azokat a személyiségeket, akiknek nevét e székely panteonban más-más fába örökítette, majd Csoórirra hivatkozva arra bátorított: fogjuk egymás kezét – ne a torkát.

A kopjafák 33 különböző fából készültek, és mindenkinek valamiféle kötődése van ahhoz, akinek nevét, évszámát (vagy épp a fa latin és magyar nevét) ráfestette alkotója.

Érdeemes feleleveníteni néhányat:

Dávid Ferenc kopjafája szilfából készült, erdeink leg-erősebb fájából. János Zsigmond erdélyi fejedelem és magyar király e kettős méltóságában „kétszínű” tölgyfát: csertölgyet kapott. Bölöni Farkas Sándorra ecetfa emlékeztet, mert egykor Amerikában maga is az ecetfa terméséből nyert ecettel ízesítette „fuszulykalevesét”. Brassai Sámuel azért kapott orgonafát, mert amikor a szentgyörgyi dalárdánk Torockószentgyörgyre látogatott, Vagyas Attila lelkész felajánlotta a templom tövében heverő orgonafadarabot, amiből Balázs Antal ezt a kopjafát faragta. (Az ünnepségen egyébként tiszteletét tette Vagyas Attila is. A torockószentgyörgyi Balázs János faragó küldte el az ecetfát és a tiszafát.) Kriza Jánost, dalárdánk névadóját diófa „illette meg”, mivel a népdalokban gyakran előfordul a diófa megéneklése. Berde Mózes és Berde Áron unitárius jötevők iker-kopjait az iker-szülőfalva (Szentivánlaborfalva) egy Feketeügy-parti kertjéből – a Bíró Gyulából – kapott meggyfába faragta Balázs Antal, mintegy régmúlt idők pletykáit is belemetszve-vésve ezúttal, nem tudván eldönteni, hogy kit illet jobban a meggyfa – így mindkettőjüké ugyanabból az anyagból készült. Orbán Balázs író, néprajzgyűjtő, aki harminchat évesen vállalta unitáriusságát, a szejkefürdői síremlékhez vezető fasorból kivágott cseresznyeszilvafát kapta. A 14. kopjafa, a dr. Bedő Alberté, tiszafából, erdeink legértékesebb fájából készült. A kálnoki születésű főerdészre, a Magyar Tudományos Akadémia tagjára, akinek édesapja unitárius lelkész volt, a kálnoki templomkertben levő két tölgyfa emlékeztet – „Bedő Albert tölgyfái” néven ismeretesek. A szentkatolnai Bálint Gábor nyelvész, az eszperantó első magyarországi terjesztője 26 évesen lett unitárius. A kőrösi keménységét jelképezi. Gyallai Domokos bencédi születésű író bencédi szilvafát kapott. Ő egyébként Balázs Antal nagyanyjának testvére volt – az ünnepségen részt vett Anna leánytestvérenek unokája, vagyis maga a mester

és 2 dédunoka, Emese és Annabella. Bartók Béla, a 20. század egyik legnagyobb zeneszerzője, zongoraművész, népzene kutató, a közép-európai népzene nagy gyűjtője, a Zeneakadémia tanára, aki szintén felnőtt korában vállalta unitáriusságát, akácfa-kopját kapott, mert az akácfa Amerikából került hozzánk, ő meg innen ment Amerikába – hangzott a székelyruhás, ráncos csizmájú tanító, Anti bátyánk bemutatása. Balázs Ferenc pap-költőnk és -írónk kopjafa-anyaga édesapja csehétfalvi szülőházának kapufélfájáról való. Benczédi Sándor, a tarcsafalvi születésű keramikus és szobrász kopjafája Fenyőút mellett nőtt borsikafenyő, hiszen Benczédi ott kezdte a szobrászatot. (Velünk ünnepelt Ilona leánya Svédországból.) Márkos András szobrász, akinek alkotása a nagyszerű keresztúri Petőfi-bronzszobor, Keresztúrról származó kajszi barackot kapott. Márkos Albert zeneszerző kopjafája tarcsafalvi vadcsereznyé. Az ifjabb Márkos Albert hegedűművész Kolozsvárról érkezett közénk ünnepelni, édesapja művét adta elő Szép András zongora-kíséretével. Molnos Lajos korondi származású, Kolozsváron élő költőnk „jelképként” kecskerágót kapott. A fazakasok, keramikusok tudniillik kecskerágót használnak az agyag elvágására, mert nem ragad. A siménfalvi Farkas Árpádot, a Sepsiszentgyörgyön élő költőt jegyenye-kopjafa tiszteletére, amely a Jegyenyekör című verseskötetére emlékeztet. A 34. emlék-kopjafa: vadalmafa, Malus sylvestris, névtelen kopjafa... várja azt, aki ezután lesz híres...

Ezeket a neveket nem szabad elfeledni. Tudjuk, kik (voltak) ők, tudniuk kell a jövő nemzedékeknek, érdemes és illő emlékezni rájuk.

Az ünnepi műsort a Kriza János Dalárda produkciója tette teljessé Karácsony Gabriella karnagy vezényletével. 43. zsoltárunk, Gordon Young *Allelujája* és Dávid Ferenc éneke mellett egy most tanult, angol nyelvű kórusmű is megszólalt: „The lord bless you end keep you” (C. I. Lutkin). Záróakkordként természetesen Nemzeti himnuszunkat énekeltük el. (*Ferenczi Mária Magdolna*)

A Vallásszabadság Napján

Szilágyi Mátyás

a Magyar Köztársaság kolozsvári főkonzulja

Nagyméltóságú és főtiszteletű Püspök úr, főtisztelendő Főesperes úr, kedves unitárius Testvéreink, kedves magyar Honfitársaink!

Szívből köszöntöm Önöket, Kedves Mindannyiokat a Vallásszabadság Napja, az 1568. évi tordai országgyűlés évfordulója alkalmából! A Vallásszabadság Napja igazi erdélyi hungarikum, a tolerancia, a nemzeti összefogás ünnepe. Példamutató történelmi lecke az egész összmagyarság, de minden jó szán-

dékú európai polgár, minden jóérezésű ember számára is.

Az a nap, amelyen a két világbirodalom által szorongatott, sarcolt, nyomorított magyarság, amely belső politikai és vallási megosztottságai miatt ezer sebből vérzett, fel tudott nőni egy történelmi feladathoz: toleranciát tudott kinyilvánítani, és gyakorolni a más meggyőződésen, más vallási világnézetben, más hiten lévő honfitársak felé. Ez az a nap, amikor rövid időre bár, de össze tudott fogni

magyar a magyarral, mindannyian keresztények vagy keresztények, az egy igaz Istenben hívő magyar emberek.

Fénylő példa erejével hat ma is ez a nap a korabeli európai vallási megosztottság, a korszak öldöklő vallásháborúival a háttérben.

Nem véletlen, hogy a Vallásszabadság Napja Erdély, az erdélyi magyar nemzeti közösség egyik megkülönböztető jegye, különleges embélélmája. Ezen a tájon ugyanis mindig olyan magyar emberek, olyan magyar politikusok éltek, akik meg akarták és meg tudták találni az egymást szétválasztó, szembefordító ellenségeskedéseket, széthúzásokat ellen-szerét. János Zsigmond, Báthory István, Bocskay István, Bethlen →

→ Gábor, I. Rákóczi György, Apafi Mihály olyan, humanista, európeér gondolkodók voltak, egyúttal olyan széles látókörű reálpolitikusok és erdélyi magyar hazafiak voltak, akik jól értették ennek az egyezésnek, ennek a vallási türelemnek a szükségességét, igazi értékét.

Ezen a napon a világ minden magyarja – amennyiben magyarságát megéli és önmagához, identitásához hűséges – köszönettel, hálával és megbecsüléssel kell hogy adózzon az erdélyi unitárius egyházalapítónak, Dávid Ferencnek. Hálával és megbecsüléssel kell hogy adózzunk ma mindannyian az unitárius egyháznak, a történelem évszázadai során sokszor szörnyű és méltatlan meghurcoltatást szenvedő lelkipásztorainak, püspökeinek és híveinek. Ők ki-tartottak a vészben is, és nemcsak ki-tartottak, de megedződtek, tanúságot is tettek hitük, elveik, közösségük mellett, olyan erős várat, olyan sziklát alkottak Erdélyországban, amelyen nem tudott átcsapni semmilyen későbbi veszedelem, a magyarság semmilyen későbbi megkisebbedése vagy üldözése sem, a 20. század

magyar nemzeti gyászeseményei kö-zepette sem.

„Egy az Isten!” – latinul „unus est Deus” –, vallják unitárius testvéreink, mi pedig magyar keresztények, felekezettől függetlenül, akárhány személyben is, de ugyanazt az örök, igaz Istent imádjuk.

Nekünk, magyarországi és erdélyi magyaroknak, a nemzet minden tagjának ma itt hitet kell tennünk az unitárius egyház magyar *történelmi egyház* státusa, rangja és értékei mellett mind Erdélyben, mind pedig Magyarországon.

Fontos, hogy az unitárius hívek és minden érdeklődő, festészetpártoló magyar és nem magyar ember számára mielőbb megtekinthetővé váljék Körösfői Kriesch Aladár 1568. évi tordai országgyűlést, a vallásszabadság kikiáltásának nagy pillanatát ábrázoló történelmi monumentális tablója. A hívek és a magyar közönség elől két hosszú évtizede méltatlanul elrejtett, múzeumi raktárban elzárt képet reményeink szerint hamarosan ismét láthatják és csodálhatják az érdeklődők – ezt mi is minden lehetséges eszközzel pró-

báljuk előmozdítani Magyarországról részéről.

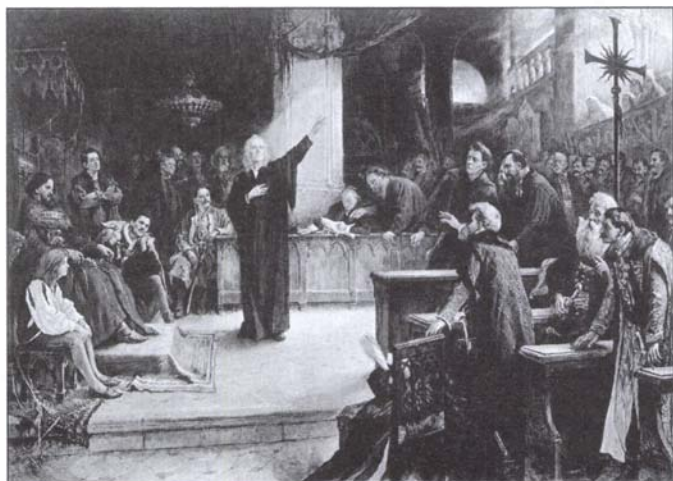
Fontos feladataink vannak, amelyek teljesítésére a Vallásszabadság Napja, az unitárius egyház és kicsi, de forró szívű, nagy lelkületű, tette kész, erős magyar közösség példája inspirál: fenn kell tartani és eredményessé tenni a jelenben is az erdélyi magyar történelmi egyházak – minden erdélyi magyar felekezet – közéleti-nemzetpolitikai akcióegységét; fenn kell tartani, s ha megbomlik, vissza kell állítani a stratégiai kérdésekben nélkülözhetetlen erdélyi, romániai magyar társadalmi-politikai egységet, a legfontosabb össznemzeti célok közös elérése érdekében.

Kívánok kellemes, felemelő együttlést, boldog és jókedvű együttünneplést Önöknek, a nagyérdemű, nagytiszteletű unitárius egyházi előjáróságnak, mindenekelőtt nagytiszteletű Bálint Benczédi Ferenc püspök úrnak, Erdély, Magyarország, a világ minden unitárius magyarjának, minden unitárius hívőnek!

Elhangzott Kolozsváron, 2011. január 13-án

2011. január 13-án, a vallásszabadság napján, Szilágyi Mátyás főkonzul és Bálint Benczédi Ferenc püspök vezetésével hattagú küldöttség (Fekete Emőke megyei tanácsos, Gyerő Dávid előadótanácsos, Józsa István Lajos tordai lelkész, Kovács Sándor teológiai tanár) látogatta meg Torda városát. A városi Múzeum igazgatójával és a polgármesterrel való találkozás reményeink szerint felgyorsíthatja a Körösfői Kriesch Aladár festette, reprodukciókról minden unitárius által ismert festmény mihamarabbi kiállítását. Az 1895-ben készült monumentális alkotás (4×3 m) hányatott sorsa után, úgy tűnik végre méltó(bb) helyére került. A tablót 1979-ben renoválták, azóta az egykori fedelmi házban dacolt az idővel, és néha-néha örömkönnyet csalt a Múzeumot meglátogató unitáriusok szemébe. A nyolcvanas évek közepétől azonban már ennyi sem adatott meg a jámbor unitárius zarándokoknak. A kép siralmas állapotára hivatkozva – s mert sajnos az egész épületgyűttes hasonló állapotba került – elzárták a látogatók elől. A tordai látogatás után megnyugvással vettük tudomásul, hogy a képet restaurálták, és a jelek szerint állandó helyére került. Az első emeleten, egy külön kis termet alakítottak ki e célból, és az épületen végzett javítási munkálatok befejeztével a vallásszabadság kihirdetésének magasztos pillanata is láthatóvá lesz. (A restaurált festményt szakszerűen becsomagolták, most gyakorlatilag semmit nem látni belőle, egy rosszul sikerült reprodukció alapján alkotott fogalmat a delegáció annak állapotáról.) Mind a Múzeum

igazgatónöje, Claudia Luca, mind pedig a város polgármestere, Tudor Ștefănie arról biztosított, hogy a város első számú prioritásai között van a Múzeum körüli munkálatok befejezése. Szeretnék még ebben az esztendőben a 15. században épült – mára már egészen szépen renovált – műemléképületet a nagyközönség előtt megnyitni és rendeltetésének megfelelően működtetni. Bálint Benczédi Ferenc püspök és Szilágyi Mátyás főkonzul támogatásukról biztosították a múzeum igazgatóját és a város polgármesterét, és kifejezték reményüket abban, hogy az esztendő során örömmel vesznek részt a Múzeum ünnepélyes megnyitásán. (-ács)

Ezzel az interjúval új sorozatot indítunk, amelyben olyan személyekkel ismerkedhetnek meg Olvasóink, akiknek életében, munkájában fontos szerepet játszik unitáriusságuk, és akik világi pályájuk mellett rendszeresen részt vesznek az Erdélyi Unitárius Egyház különféle irányú munkájában.

Unitáriusnak lenni – Szóljon többről a mindennapi munka!

Farkas Emőddel Sándor Krisztina beszélget

Édesapád is, nagyapád is unitárius lelkész volt, így te gyakorlatilag az egyház mellett nőttél fel. Mennyire volt meghatározó ez a családi háttér számodra?

Nagyapám, dr. Lőrinczy Géza teológiai tanár vitt először templomba. Egyébként ő hordozott óvodába és első koromban iskolába is – ez a három közvetlen emlékem van róla. Sajnos 1975-ben meghalt, tehát inkább közvetve hatott rám az emléke. Nagy tudású, Amerikában tanult ember volt, a családban mindenki nagy tisztelettel beszélt róla. Apám egy ideig megszakította a papi pályáját, más hivatást töltött be, így már kamasz voltam, amikor ismét visszatért az egyházi munkájához. Akkor sem gyülekezeti lelkészként dolgozott, így én jóformán felnőttem, amikor először láttam őt a szószéken. A papi hivatást gyermekkorunkban elsősorban nagybátyám, néhai Csongvay Attila szentgericei lelkész testesítette meg számunkra. Azért szűkebb családuk is mindig közel állt az egyházhoz. Ez főleg abban nyilvánult meg, hogy nyitott szellemben, unitárius eszmék szerint nevelkedtünk. Ebben édesanyánknak, nagyanyánknak és apánknak is része volt.

A Sapientia Alapítvány irodavezetőjeként dolgozol, korábban az amerikai nagykövetség munkatársa voltál, és dolgoztál a Soros Alapítványnál is. Milyen a munkád?

Mindhárom helyen sokat tanultam, egyformán fontosnak tartom. Persze a leghosszabb ideje a jelenlegi munkahelyemen dolgozom, lassan már tíz éve vagyok a Sapientia Alapítvány irodavezetője. Mindig fontos volt számomra az, hogy a mindennapi munkám egy kicsit többről is szóljon, mint csak a megélhetéshez szükséges dolgok előteremtéséről. Mondhatnám úgy is, hogy számomra fontos ügyeket is szolgáljak. Ezért mentem már az egyetem elvégzése után a Soros Alapítványhoz (végzettségemet tekintve amúgy informatikus volnék), öt évet ott dolgoztam nagyon sok izgalmas projekten, sok érdekes embert megismertem, aztán amikor nem volt már ínyemre az Alapítvány átszervezése, továbbléptem. Az amerikai nagykövetség kolozsvári irodájában két évig dolgoztam, elsősorban a romániai magyar közösség helyzetéről próbáltam minél hitelesebb tájékoztatást nyújtani amerikai diplomataknak, sokszor közvetlenül magának a nagykövetnek. Munkaköröm az Egyesült Államok Nemzetközi Fejlesztési Ügynökségének néhány programjában való részvételre is kiterjedt, itt pedig jól jöttek a korábbi tapasztalatok. Innen is a magam elhatározásából jöttem el, egyrészt mert Bukarestbe akartak áthelyezni, másrészt pedig mert az önálló magyar egyetem már kezdettől fogva olyan ügy volt számomra, aminek a megvalósulásáért elégtétel dolgozni. Az Alapítvány iro-

davezetőjeként, akinek a feladata a kuratóriumi ülések megszervezése és az ott hozott határozatok, irányelvek gyakorlati megvalósítása, elmondhatom, hogy az egyetem eddigi történetének szinte minden fontos pillanatában ott voltam. Ahhoz, ami létrejött, a munkámmal én is hozzájárultam. A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem – talán a Protestáns Teológiai Intézetet leszámítva – mind a mai napig az egyetlen olyan egyetem Erdélyben, amelyet a közösségünk teljes egészében a sajátjának érezhet. Jó érzés ebben részt venni.

Az Erdélyi Unitárius Egyházban tagja vagy több testületnek is. Felsorolod?

Elsősorban az Egyházi Képviselő Tanácsnak, valamint a Zsinatnak és a Főtanácsnak. Ezek mellett a Lelkészképesítő bizottságnak, a Stratégiai bizottságnak és a Fizetési bizottságnak, újabban pedig az Alaptörvény módosításán dolgozó bizottságnak. Biztosan kifejejtetem egyet-kettőt. Általában igyekszem segíteni, ahol tudok.

Hogyan látod ezeket és bennük a magad szerepét? Miért vállaltad?

Nagyon fontosnak tartom a világiak szerepvállalását az egyházban. A bizottsági munka arról szól, hogy a közelmúlt gyakorlatával szemben, amikor a hívek szinte mindent a lelkésztől vártak, ma a világiak – szakmai tudásuknak, tapasztalatuknak megfelelően – tevékenyebben részt vállalnak, közösen fogalmazzuk meg a célokat, és azokat együtt is próbáljuk elérni. Ez a gondolkodás sokszor csak csírájában jelenik meg, az irány azonban jól látható. A püspök úr egyik érdeme, hogy a világi részvételt minden szinten elősegíti. Így tud az egyház élő közösség maradni, nem csupán történelmi relikvia. →

➔ *Egyházi berkekben leginkább a stratégiai tervezés, illetve a küllügyi feladatok terén számítanak a munkádra. Miért fontosak ezek a mai egyháznak?*

Mindkét irány nagyon fontos. Az első azért, mert az egyház megújulását szolgálja. Közhelynek számít, hogy az új kor új kihívásokat hoz magával. Ebben a felgyorsult világban minden emberi közösségnek, így az egyháznak is állandóan újra kell értelmeznie a helyzetét, szerepét, feladatait. A céljaink többé-kevésbé világosak, persze a stratégiai tervezés arról is szól, hogy ezeket is újra megvizsgáljuk. A nehezebb az, hogy megtaláljuk a megvalósításukhoz vezető utat. Elemezzük a körülményeket, és nyitottak vagyunk az új lehetőségekre, készek vagyunk változni. Nagyon is unitárius gondolat ez. A közösség szempontjából lényeges a partnerekkel való együttműködés. A stratégiai céljainkat sem valósíthatjuk meg elszigetelten. Itt jönnek be a kapcsolataink – más egyházakkal, hívó és nem hívó közösségekkel. Ismét csak öröm és elégtétel számomra, hogy az eddigi munkám és az amerikai unitárius közösségekkel való kapcsolattartás során szerzett tapasztalataim révén ezekben segíthetek.

Legutóbb Indiában jártál az egyházi küldöttséggel, s élményeidet írásba is foglaltad. Mit tett hozzá az életedhez ez az út? Milyen hozadékát látod az egyház számára?

Indiába az egyházi vezetőség által kijelölt, a püspök által vezetett hivatalos küldöttség tagjaként mentem, jelentős saját anyagi ráfordítással. Először járhattam olyan országban, amelynek kultúrája annyira eltér a miénktől. Szembesültem azzal, milyen fantasztikusan színes, változatos a világ, amiben élünk, hogy mennyire meghatározza az ott élő emberek életét a vallás, és hogy ennek nagyszerű és borzalmas hozadékai egyaránt vannak. Az arra járó európai embert szinte meglepetéssel tölti el, hogy a szegénység nem feltétlenül jelent kétségbeesést és boldogtalanságot. Az élménybeszámolómban is említettem, hogy az egyszerű riksás is, aki pár rúpiáért pedálal hajtja egész nap ócska járművét az izzasztó, párás melegben, valamiféle békés derűvel szemléli az életet. Mi összehasonlíthatatlanul kevesebb megpróbáltatást is jóval nehezebben viselünk. Meghatározó élmény volt az ottani unitárius törzsi közösséget felkeresni; látni, milyen elevenen élnek meg a miénkhez hasonló elveket követő unitárius hitüket, pedig jószerével csak autodidakta prédikátorai vannak. Lelkes részvételük a gyülekezetük, közösségük életében mindenképp példa lehet számunkra. Másfelől ők is sokat tanulhatnak tőlünk egy-

házszerzés, lelkészképzés terén. Remélem, hogy a látogatásunkat még sok kapcsolódási pont követi.

Napjainkban az egyház is átalakulásokon megy át. Te merre irányítanád a változásokat?

Hát bizony ez nem könnyű kérdés, még tiszta szerencse, hogy a valóságban nem nekem kell a változások irányát meghatároznom. Félretéve a tréfát: az egyházfejlesztési stratégiai bizottságban már egy ideje azon dolgozunk, hogy minél szélesebb körben összegyűjtsük az egyházi vezetés, valamint a világi egyháztagok és lelkészek elképzeléseit arról, hogy a 21. században hogyan látják egyházunk helyzetét, és hogyan képzelik el a jövőjét. A stratégiai tervezés eszközeivel végzett elemzések célja, hogy ezekre alapozva közösen határozzuk meg a követendőnek tartott irányvonalakat. Nem tudok elvonatkoztatni attól, ami megjelenik ezekben az anyagokban, amelyek számos konkrét projekt-elképzelést is tartalmaznak. Noha valamennyi a maga módján fontos, számomra – részben az indiai tapasztalatunk alapján is – most épp azok az elképzelések tűnnek lényegesnek, amelyek például az egyéni és családi vallásmegélést segítenék elő, a hitéletet gazdagítanák vagy a vallásérkölcsi neveléshez szükséges feltételeket javítanák, korszerűsítének. Persze mindez és a többi fontos cél sem valósítható meg, ha nincs az egyháznak biztos anyagi háttere. Tehát a gazdaság és vagyongazdálkodás terén is rengeteg a teendő. Mindezzel szerencsére egyházunk főpásztora és világi vezetői is tisztában vannak.

Kétgyermekes családapá vagy, két lányod a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumba jár. Hogyan született e döntésetek?

Nem is merült fel komolyan más lehetőség. Már óvodába is az unitáriusba jártak. Az iskolától azt várjuk, hogy a tanulás mellett fordítson gondot a gyerekek lelki életére is, hogy felszínre kerüljön az, amiben igazán jók, és amivel szívesen foglalkoznak majd az életben. Meglátjuk, sikerül-e.

Milyen szinten van jelen családi, egyéni mindennapjaitokban az unitáriuság, az egyház?

Szüleimhez, nagyszüleimhez hasonlóan magam is igyekszem unitárius szellemben nevelni gyermekeimet, szeretetre és nyitottságra tanítani őket, hogy ne féljenek kérdezni, válaszokat keresni. Ebben református feleségem is partner.

Milyen távlatait látod az erdélyi egyházak szerepének a térségben? S külön az unitáriusoknak?

Sok mindent lehetne mondani, ehelyett most csak egy gondolatot fogalmaznék meg. Szinte mindenki számára világos, mennyire fontos az erdélyi magyar közösség egészséges fejlődése szempontjából (szándékosan kerülöm az olyan túlhasznált szavakat, mint a túlélés vagy megmaradás), hogy például saját oktatási intézményekkel rendelkezzen. Az egyházak ebben is fontos, fel nem adható szerepet játszanak. És az iskolák a jövőendő vallásos embereit is kitermelik. Az unitárius gondolat egyébként szerintem igencsak korszerű: sokszor magamban meglepve tapasztalom, hogy sokan a más felekezettűek közül is a lelkük mélyén unitáriusok. Ha valahogyan sikerülne elérni, hogy erre ők maguk is rádöbbenjenek, az hatalmas távlatokat jelentene.

Az unitárius egyház akadémista (azaz külföldön is képzett) lelkészeinek sora mára már tekintélyt parancsoló. E lelkészek közül sokan az Egyesült Államokban bővítik-csiszolják teológiai és papi ismereteiket, illetve újabb impulzusokra tesznek szert itthoni gyülekezeteik szervezése, gondozása, pasztorációja terén. Ezekről a lehetőségekről és tapasztalatokról, az „amerikaiság” arculatáról, beilleszkedésről és különbözőségekről beszélgettünk a világháló útján Kolozsvár és Berkeley (Kalifornia) között két erdélyi unitárius lelkésszel.

Amerikaiak: kulturáltan lazák...

A Demeter Erika – Lázár Levente lelkész-házaspárral Jakabffy Tamás beszélget

Tamás Hovatovább a magyar nyelvben is közismert kifejezés a *kultúrsokk*. Volt-e részetek ilyen, a „kontinentális” különbségek miatt adódó megrázó meglepetésben?

Erika Igen, sok olyan élményben volt részem – főleg az első hónapokban –, ami a kultúrsokk kategóriájába tartozik. A legegyszerűbb dolgok között is volt ilyen. Történetesen... a mindennapi köszönési forma: „Jó napot, hogy van ma?” Az erdélyi tradíció az, hogy ha kérdeznek, felelünk; de itt nincs kinek, mert már megy is tovább a kérdező. Aztán elfogadtam, hogy itt így köszönnek. Hihetetlenül udvariasak és előzékenyek egymáshoz az emberek, a sorban álláskor, a közlekedésben, az iskolában, egyetemen egyaránt.

Ugyanakkor valósággal szédítő a toleranciájuk. Néha egy kicsit sok is volt az én lelkemnek (sok – sokk). Egészen jó érzés viszont, hogy senki nem ütközik meg egyáltalán azon, ha mondjuk valaki kék kalaphoz, sárga szoknyához és lila blúzhoz rózsaszínű bundát vesz fel, hozzá meg strandpapucsot. Még csak meg sem nézik az utcán – na persze rajtunk kívül. Ám ezzel együtt jár az is, hogy mindenkit elfogadnak olyannak, amilyen. Ritka türelemmel várják ki, míg végre kinyögöm, amit akarok,

és jóindulatúan próbálják kihámozni az akcentusomból a számukra érthető angol szót. Sokszor arra gondolok, vajon *mi* tudnánk-e ennyire toleránsak lenni?! Ha például egy idegen anyanyelvű *magyarul* próbálkozik hozzánk szólni?... Meg tudjuk-e igazán állni kuncogás nélkül? Néha csöndben és őszintén szégyellem magam, mert úgy érzem, ettől még nagyon messze állunk.

Levente Az első és pár napig tartó sokkhatás az időeltolódás miatt adódott. Furcsa volt éjnek idején szölnöt

enni és békésen társalogni – mert hát otthon épp reggel van. Ahogy megszoktuk az időeltolódást, szép lassan kirajzolódtak a többi alapvető különbségek is. Az egyik ilyen az általános mosolygás, ami mindenképpen rokon-szenvre serkenti az embert, és egyszerű reakciónak tűnik, hogy visszamosolygunk. Kétségtelen hátránya ennek, hogy mosolyogva mondják el a rossz híreket is (amire nemigen van miért visszamosolyogni), de ez azt a látszatot kelti, hogy minden lehetséges megoldást megpróbáltak, így nincs helye a fellebbezésnek. Ebből következően az az érzése az embernek, hogy a lehető legfelkészültebb emberekkel van dolga, és minden alternatíva ki volt próbálva, mérlegre volt állítva. Az ilyenfajta „profizmus” helyenként meglepő és lenyűgöző, de sok esetben csak látszat, és épp csak hogy eltakarja a járatlanságot. Az viszont minden körülmények között állítható, hogy itt senki nem szenved önbizalomhiányban. Nincs helyben topogó ember, nincs tétova tekintet, még a hontalanok is tudják, hogy a csövezésben profik.

Erika Igen, itt mindenki mosolyog, ha veled szembenéz. Lehet erre sok mindent mondani, de ugye, igazából minden ember kellemesnek tartja, ha rámosolyognak, és nem a világ unalmát vagy fájdalmát kell leolvasni a másik ember arcáról.

Levente Az előbb mondottaknak egy másik oldala abból az okos gyakorlatból fakad, hogy – mondják – amennyiben kíváncsi vagy egy nép, egy ország kulturális fokára, nézd meg a mellékhelyiségeket, elsősorban a WC-t. Na, itt bárhová be lehet nézni, a reptértől a vonatállomásokon át az étkezők mellékhelyiségeig. Itt minden valóban „Water Closet”. Tiszta, rendezett, illatosított és – ami a legfontosabb – használható. Amennyiben ez a kulturáltság alappillére, akkor itt az élen járnak. Olykor mégis az az érzésem: csak *látszat*; tudatosan rendezettek, a turisták számára kifényezett helyek, hogy mindenki *lássa*, hol van. Bizony, pár hónap után magam is tapasztaltam: vannak a marosvásárhelyi Hidegvölgyhöz hasonlítható állapotok, vannak embertelen körülmények is – csak éppen jól álcázottak. Itt sincs tehát kolbászból a kerítés, mint ahogy sehol..., csakhogy első látásra itt nem nyilvánvaló.

Az Egyesült Államok hatalmas. Megdöbbenenek a távolságok a helységek között. Hatalmas „városállamok” tartják mozgásban az egész országot. Épp ezek a távolságok és nagyságok adnak magyarázatot arra, hogy különböző országrészek más és más életmódot folytatnak. Az északi rész (Chicago és környéke) pazarló, az Egyesült Államokra jellemzően tobzódó, „minden elérhető, minden megvalósítható” elvet követi – mert itt minden →

→ az emberért van. A keleti part (Washington DC és környéke) jól érezhetően *politikai* tömb, ahol minden az adott politikai irány elveit követi, és egyben a leggazdagabb régió is. A nyugati part (San Francisco és környéke) minden körülményeskedés nélkül... előrelátó: amit tesz, azt nem alakoskodásból teszi, hanem célja van vele. A legliberálisabb, de ugyanakkor a legtudatosabb is. Ehhez képest... mi, otthon úgy élünk, ahogy tudunk, sokszor a létminimum alatt is, de az az érzésem: boldogabban.

Erika Visszatérve a sokkoló élményekre: ami még az elején megdöbbenett, az az istentisztelet módja és liturgiája volt. Találkoztam már térdeplő unitáriusokkal, de olyanokkal is, ahol a közének dzsesszmuzsika volt, és egész idő alatt szó nem volt Istenről vagy Bibliáról. Amelyik közösség megközelítette az otthoni liturgiát, arról meg kiderült, hogy karácsonykor nem osztanak úrvacsorát.

Tamás Az előző kérdés túldoldala ez lenne: mit találtak a legotthonosabbnak, legmegnyugtatóbbnak az Államokban, amikor az átmeneti beilleszkedés folyamata elkezdődött?

Erika Biztonságos érzést jelentett elsősorban az a felelősségteljes hozzáállás, amivel az itteni Balázs Ferenc Bizottság viseltetett irányunkban. Soha egy percre sem éreztük, hogy egyedül vagyunk a nagyvilágban. Mindenhol vártak és szeretettel fogadtak.

Levente Érdekes volt látni és tapasztalni, ahogy szinte körülrajongtak, és igyekeztek minden lehetséges részletre figyelni, hogy minél otthonosabban érezzük magunkat. Megnyugtató volt a biztonság, amivel körülvettek, amivel fogadtak, ahogy figyeltek ránk. Berendezett lakás, feltöltött hűtőszekrény, szervezett programok (egyetemen és egyetemen kívül). Különös volt, milyen gondot fordítottak az ágyra, amiben alszunk – még otthon sem gondolunk rá ilyen részletesen –, mert nagyon fontosnak tartják a pihenést. Az is.

Bár láttuk és éreztük: mintha itt nem ugyanarra nyílnának az ajtók, mégis megnyugtató, hogy itt is bárhol, bármerre ki lehet lépni rajta. Noha itt is minden ajtót zárni kell, az esti séták igazán gyönyörűek. Van úgy, hogy a kellemes sétát csak egy őz vagy mosómedve zárja meg.

Tamás Hogy zajlott a gyermekeitek beilleszkedése?

Miben tűntek a legrugalmasabbnak és miben – ha egyáltalán volt ilyen – nehézkesnek?

Erika Az iskolát is a nyitottság jellemzi, az itteni nevelők-oktatók fel vannak készülve az idegen anyanyelvű gyerekek fogadására; egyáltalán nem lepődtek meg, és nagy szeretettel fogadták gyerekeinket. Az első két hónap roppant nehéz volt. Olykor én is sírtam iskolából hazafele jövet, ahol otthagytam a gyerekeket, mert tudtam, hogy nekik nehezebb. De nagyon biztonságos az iskola, figyelnek rájuk, és mindent elkövetnek, hogy a gyerekek jól érezzék magukat.

Minden tanár ismer minden gyereket és minden szülőt!!! Roppant kellemes meglepetés volt. A szülői értekezlet személyre szóló, ami azt jelenti, hogy a tanár beszélgetésre hívja – hosszas egyeztetést követően – mindkét szülőt, és a beszélgetés során kiderül, hogy nemcsak a gyermek tárgyi tudása a fontos számára, hanem az egész személyisége. A pedagógus a *gyermekhez magához* képest értelmezi a fejlődést, ugyanakkor meg azt is figyelembe veszi, hogyan illeszkedik be a közösségbe, mennyire szociális. A környezetéhez való viszonyulás ugyanúgy értékelve van, mint a tárgyi tudás.

Ahogy a kommunikációs gátak kezdtek lehullni, úgy lett könnyebb a gyerekeknek az iskola, és mostanában már az is megesik, hogy nem akarnak eljönni az iskolából!

Megkérdeztem a tizenegy éves fiamat, mit szeret jobban ebben az iskolában. A válasz ez volt: „Itt senki nem ordibál velünk, mindent játékosan tanulunk, csak akkora könyveket kell használni, amekkorát egy nap alatt kiolvassunk, és mindig megdicsérnek.” Azt hozzá kell tennem, hogy van is önbizalma minden gyereknek!

Levente Igen, már az első hetekben megnyugodva tapasztaltuk, hogy a gyermekek jó kedvvel mennek iskolába.

Bár majdnem két hónapig gondot jelentett a nyelvi korlát, a párbeszédes megismerés hiánya, mégis örömmel mentek az iskolába. A fő ok mindjárt az első napokban kiderült: itt az a cél, hogy a gyermek *szeresse* az iskolát. Bármelyik gyermeket meg lehet kérdezni – szereti

az iskoláját, és büszke rá. A második ok, hogy végtelen türelemmel igyekeznek minden gyerek érdeklődését fölkelteni a tudományok világa iránt. Egy egész hétre kapnak annyi házi feladatot egy-egy tantárgyból, amennyit otthon, Erdélyben *egy napra*. Így könnyű – gondolhatnánk. Igaz, kevesebbet tanulnak hetente, de azt szeretik és tudják is. Fiunk újból szereti a matematikát, és segítség nélkül oldja a feladatokat, unszolás nélkül olvassa a könyveket, az iskolában nincs hangoskodás, fenyítés, büntetés, mert nincs is szükség rá.

Külön élmény nekünk, hogy az iskola 3 kilométerre van, és biciklivel megyünk-jövünk minden nap. Érdekes látni, mennyire figyel minden gépkocsivezető a gyalogosokra és a biciklisekre. Biztonságban lehet kerekézni gyerekekkel, akár forgalmasabb útszakaszon is.

Tamás Milyen közösség-élményetek volt az elmúlt hónapokban? A közismert amerikai nyitottság másik oldalán milyen jeleit tapasztaltatok – ha tapasztaltatok ilyet – a közösségek önvédelmének, a szemérmességnek, az „idegenek” előtti öncenzúrának?

Erika A felnőttek iskolájáról szintén csak pozitívan tudok nyilatkozni. Megtisztelő, hogy emberszámba vesznek. Lépten-nyomon érzem, hogy fontos a véleményem, meglátásom; fontosabb, mint a sok tárgyi tudás recitálása. Egenlő félként kezelnek, és értékelik a tudásodat. Talán ez lenne a természetes hazai berkekben is, de ahhoz még sokat kell fejlődünk. Mindenhez *lehetőségként* közelítenek, és én még nem hallottam, hogy bármit is elutasítanak – már ötlet szintjén.

Levente December 20-a és január 9-e között több családnál voltunk elszállásolva – szinte hetente –, de volt olyan, hogy egy hét alatt három családnál is jártunk. Per-

sze, itt is van idegenek előtti öncenzúra, szemérmesség. Az amerikai közismert nyitottság nem szabadosság, sokkal inkább lazaság. Úgy is mondhatnám: *kulturáltan lazák*. Nincsenek korlátok, formaságok, csak egyszerű emberi természetesség. Nincs kötelező rituálé, amit, tesszik vagy nem, el kell fogadni, hanem csak azt és annyit, amit és amennyit jónak látunk. Ez a viszonyulás minden alkalommal megkönnyítette a közvetlen és barátságos hangulat kialakulását. Ugyanakkor a nagy szabadságkultusz, amiről ez az ország híres, többnyire csupán a függetlenségi nyilatkozatban érhető tetten. Sokkal több és kifinomultabb rendelkezés szabályozza még

szinte azt is, hogy mikor, hol és mennyi levegőt kell és lehet beszívni és ki-lelegezni. Mindenhez van „használati utasítás”, aki pedig nem ismeri, az eltéved vagy belebonyolódik.

Természetből függően nyitottabbak vagy zárkózottabbak az emberek – akár mint nálunk –, viszont a megszkott könnyedség, a dolgokhoz való pozitív viszonyulás segít feloldódni. Akikkel találkozunk, alapvetően a barátságból indultak ki, nem éreztem semmilyen előítélet jeleit.

Tamás Van-e számottevő tanulás-élményetek?

Levente A Starr King szinte ország-szerte híres nyitottságáról, alternatív

és szabadelvű oktatási módszeréről. Kezdetben azt hittem, „nagyképűség”, amikor azt állították, hogy itt mindenki tanul mindenkitől – még a professzorok is. Az első félév után mégis elmondhatom: ez valóban így van. Itt mindenki tanul mindenkitől. A tanár–diák kapcsolatot a tiszteleten alapuló barátság jellemzi. A diák azért van ott, hogy segítsék, és az ismeretek világába bevezessék. Az órákon nem előadásokat hallgatunk, hanem mindenki készül, a diák is, a tanár is – kiadott, előre közölt olvasmányokból. Félórás bevezető után mindenki elmondhatja a maga meglátásait, véleményét. A párbeszéd, sok esetben kiscsoportos beszélgetések összegzését egymással megosztva, egyszerre több szemszögből megvilágítva láthatjuk. A téma „válasza” így sohasem egyikúak vagy kizárólagosak. Ami viszont a legértékesebb – szerintem –: a diák szinte észrevétlenül „ásódik bele” egy adott témába, és akár több oldalas dolgozatot is képes írni saját meglátásairól.

Felemelő érzés újból diáknak lenni, de talán a legfontosabb – a tanulás mellett –, hogy nem lekicsinylő, leértékelő, hanem önbizalmat erősítő tapasztalatokkal gazdagodhattunk. Jómagam vagyok a 16. erdélyi diák itt, aki ennek tanúja lehet, és szeretném javasolni, hogy otthon minden félévben egy-egy Balázs Ferenc-ösztöndíjas meghívott előadóként ossza meg tapasztalatát a teológus-hallgatókkal, vagy tartson órát az itt tanultakból, *az itteni stílusban, formában*.

Tamás Ha már itt tartunk: milyen lelki, szellemi, erkölcsi jót szeretnétek leginkább magatokkal hazahozni; olyasmit, amit itthon nagyon jó volna meghonosítani?

Erika Sok mindent tanultam, ami szakmailag ér- ➔

A Starr King School for the Ministry magyar diákjai a rendszerváltás utáni években

1. Léta Sándor (jelenlegi szolgálati helye: Budapest), 1994–1995
2. Kovács Sándor (Kolozsvár), 1995–1996
3. Mezei Csaba (Kolozsvár), 1996–1997
4. Kiss László, 1998–1999, elhunyt
5. Székely Kinga Réka (Homoródszentpéter), 1999–2000
6. Koppándi Botond (Kolozsvár), 2000–2001
7. Bartha (Gyerkes) Zsuzsanna, 2001–2002
8. Lőrinczi Lajos (Csehétfalva), 2002 aug.–dec.
9. Pap Mária (Szentivánlaborfalva), 2003–2004
10. Tódor Csaba (Homoródszentpál), 2004–2005,
11. Solymosi Zsolt (Kolozsvár), 2005–2006
12. Orbán Erika (Sepsiszentgyörgy), 2006–2007
13. Jakabházi Béla Botond (Nyomát), 2007–2008
14. ifj. Nagy Endre (Gyergyószentmiklós), 2008–2009
15. Bálint Róbert (Mészkö), 2009–2010
16. Lázár Levente (Csokfalva-Szováta), 2010–2011

→ deklét, minden lehetőséget próbáltam megragadni, mert hasznosnak érzem és szívesen át is adom – amennyiben lesz rá igény. Ha nem lesz, akkor is tudom használni a lelkeszi munkámban.

Amit még valahogy jó lenne nálunk meghonosítani, az a liturgiánkra vonatkozna; egyfajta reform, amelynek nyomán aktívabbá lehetne tenni az embereket. Híveinket jobban be kellene vonni az istentisztelet végzésébe... De ez nem az én dolgom. Csak javaslatom lehet – de az lenne is!

Levente A Balázs Ferenc-ösztöndíj három pilléren áll: a tanuláson, az istentiszteleteken és a kirándulásokon. Az elsőről már beszéltem. A harmadik általános ismereteket gyarapít.

Nagyvilág

Újra megnyitotta kapuit a bukaresti bizantinológiai intézet Január 17-én a fővárosban hatvan év után megnyitotta kapuit az asszumpcionista rend (Mária Mennybevételéről Nevezett Ágostonos Kongregáció) által működtetett bizánci tanulmányi központ. A Szent Péterről és Szent Andrásról elnevezett bizantinológiai központot 1930-ban alapították. A kommunista rezsim 1947-ben elkobozta, és kórházzá alakította az intézményt. A teljes felújítást követően az ötemeletes, neogótikus épület most eredeti rendeltetésének megfelelően újra a keleti és nyugati keresztények párbeszédének helyévé válik a kultúra, a nevelés, valamint az egyház és a társadalom közti kapcsolatok területén. Három fő tevékenységnek szentelik az intézményt: egyetemi szintű bizantinológiai könyvtárat nyitnak meg 15 ezer kötettel, különböző nyelveken, a keleti kereszténységgel foglalkozó tudományos folyóiratokkal. A tanulmányi központban szálláshelyet biztosítanak a keresztény felekezetekhez tartozó hallgatóknak, továbbá konferenciákat, vitákat rendeznek és továbbképzéseket tartanak majd az épületben az egyház és a társadalom kapcsolatáról. (Vatikáni Rádió)

Liszt Ferenc: „egyházi zeneszerző, prédikátor és pap is” A magyar UNESCO-bizottság javaslatára 2011-et nemzetközi Liszt-évné nyilvánították. A zeneszerző születésének 200. évfordulója alkalmából nemcsak Magyarországon, hanem szerte a világban sűrűbben hangzanak fel Liszt Ferenc művei. A koncertek, programok öt téma köré csoportosulnak, ezek közül az egyik így hangzik: *Liszt, a keresztény gondolkodó*. A zeneszerző gyermekkorától kezdve vonzódott a vallás, az egyház iránt, idős korában pedig így vallott: „Beléptem az egyházi rendbe – de semmi esetre sem a világ iránt táplált megvetésből vagy még kevésbé, mert ráuntam a művészetre.” Tervei között szerepelt a korabeli egyházi zene reformálása is, de azt a történelmi helyzet akkor nem tette lehetővé. Mindenesetre vallásos művek egész seregét alkotta meg az esztendőik során: zongoradarabokat és miséket, orgonaműveket, egyházi kórusműveket, zsoltárokat és oratóriumokat. Az év kiemelkedő eseménye lesz

Ami a második pontot, az istentiszteleti életet érinti – s ha már Erika is beszélt erről –: ittlétem alatt eddig tizennégy gyülekezetben végeztem szolgálatot. Ez a gyakorlat az ösztöndíj szempontjából két célt tart szem előtt: a szolgálati díj egyfelől gyarapítja a következő ösztöndíjas alapját, másfelől – adott helyzetben – helyettesítést jelent az adott gyülekezetben. Számomra a fő cél az itteni gyülekezeti élet megtapasztalása. Érdekes és „kitűnő” adat, hogy ezeken az átlagosnak nevezhető istentiszteleti alkalmakon a gyülekezetek lélekszámának mintegy 60%-a volt jelen. Otthon nagy élmény és kiváltság 25–30%-nak prédikálni vasárnaponta. Föltett szándékom, hogy begyűjtök mindent, ami otthon érvényesíthető, használható, elfogadható, alkalmazható, a gyü-

az október 22-én megrendezésre kerülő World Liszt Day, amellyel azt a nagyszabású elképzelést valósítják meg, hogy az ünnepi megemlékezés fénypontjaként a zeneszerző születésnapján a világ több pontján egyszerre csendüljön fel a *Krisztus-oratórium*. A monumentális, háromrészes, tizennégy tételből álló alkotáson Liszt – aki egyébként élete egyik főművének tekintette – húsz éven keresztül dolgozott. A Jézus történetét a bölcsőtől a megdicsőülésig, vagyis a betlehemi jászoltól a feltámadásig elbeszélő oratórium első bemutatója 1873-ban volt a weimari Herder-templomban a szerző vezényletével. Később majdnem egy évszázadon keresztül szinte feledésbe merült, majd a magyarok érdemeként újból felfedezték. Bővebb információt a Liszt-év honlapján: <http://liszt-2011.hu/hu>.

Egyesülnek a francia protestánsok 2013 májusától Franciaországi Egyesült Protestáns Egyház néven egyesül a franciaországi evangélikus és református közösség. Erről a két egyház január 15–16-án tartott közös zsinátán született döntés. 2007 óta készítette elő a két egyház az egyesülést, amelyről 2009-ben született elvi döntés. Az egyházak már hosszabb ideje „teljes közösségben” vannak egymással, ami azt jelenti, hogy kölcsönösen elismerik egymás sakramentumait (szentségeit). A jórészt katolikus Franciaország teljes népességéhez viszonyítva két kisebb egyházzal beszélhetünk. Az evangélikus egyháznak körülbelül 1000 megkeresztelt tagja van, míg a református egyház a maga 350 ezer tagjával ennél lényegesen nagyobb közösséget képvisel. Az utóbbi években több országban is létrejöttek egyesült protestáns egyházak. A 2,1 millió tagot és 1800 gyülekezetet számláló Hollandiai Protestáns Egyház két református és az evangélikus egyház egyesüléséből alakult meg 2004. május 1-jén. A hosszabb múltra visszatekintő Német Protestáns Egyház 22 evangélikus, református és egyesült protestáns tartományi egyház szövetségeként működik, amelyek – függetlenül hitvallásos háttérüktől – szintén igei és úrvacsorai közösségben vannak egymással. (reformatus.hu)

• összeállította KBZ •

lekezeti életet felpozícióba, mindent, ami meghonosítható és a gyülekezet érdekeit képviseli. Itt lehet látni és tapasztalni azt az igényt, amit mi még nem tudunk megfogalmazni. A kimondott prófétai, prédikáló istentiszteletnek az ideje lejárt – sok esetben a konzervatívnak titulált, de sok mindenben nyitottabb falvakon is. Egy istentiszteleten más is jelen kell(ene) hogy legyen – például a hívek.

Tamás Mit tanácsoltok remélt *majdani* Balázs Ferenc-ösztöndíjasoknak, miként készüljenek lelkileg, agyilag az amerikai tanulmányokra ahhoz, hogy a maximális lelki-szellemi eredményre jussanak?

Levente A következő diáknak mindenképp és főként azt javaslom, hogy minél többet olvasson angolul. Bármennyire beszéli is a nyelvet, sok és különféle szöveggel találja majd szemben magát a szemeszterek alatt. Könnyebbé teszi, ha van már tapasztalata benne. Más nemigen tudok ajánlani, mert az már mindenkinek a talpraesettségén, ismeretén, beilleszkedési, befogadó képességén, nyitottságán múlik – és nem árt, ha jártas mindenikben. Én azt az elvet követem, hogy „mindent megpróbáljatok, és ami jó, azt megtartsátok”.

De a *majdani* ösztöndíjasnak tudnia kell, hogy az anyagi világ közepébe érkezik, ahol semmi sincs ingyen, még az ösztöndíj sem. Minden garasért – avagy centért – meg kell dolgozni. Ugyanakkor tudnia kell, hogy nem verejtékes, keserves munkáról van szó, hanem számtalan lehetőségéről és alkalomról a tanulásra, tapasztalatszerzésre. Akkor fogja otthonosan érezni magát, ha nem maga akar megfelelni az elvárásoknak, hanem az elvárásokat igazítja önmagához. Más szóval: legyen ön-

magá, sem több, sem kevesebb. Itt senki nem kér többet, mint amennyit adni akarunk... Éppen ezért minél többet szeretnénk adni.

Azt azonban ne feledje: ez az állapot csak tíz hónapra van „kimérve”! Amikor hazamegy/hazajön, az ő dolga is lesz mindezt érvényesíteni, gyarapítani, meghonosítani, hogy az egyén értéke, joga és képessége ne a feszült elvárásokban gyökerezzen – amint nálunk szokás –, hanem abban az ösztinteségben, amit egyéniségnek nevezünk.

Erika Én pedig úgy gondolom, hogy Amerikára nem lehet felkészülni. Mint ahogyan ugyanarra az élethelyzetre másképp reagálunk, úgy az Államokban szerzett tapasztalatok is különbözőek lehetnek. Van, ami jobbak, mint mi – például a toleranciában, minden szinten; a zenei műveltségük elkápráztató, és szervezésben is jobbak, mint mi. Persze vannak számunkra szokatlan dolgok, ami nem jelenti azt, hogy nem elfogadható... de nem illik még bele a mi kultúránkba. Vannak tapasztalásaim, amelyekkel nem tudok azonosulni, de – úgy gondolom –nem is kell. Sokat tanultam az itteni emberektől, és remélem, még sokat fogok. Ám azok a szuperlatívuszok, amiket eddig Amerikáról hallottam, bennem valahogy nem rezonálnak. Szóval nem estem hanyatt tőle. Most lehet azt mondani, hogy „öreg” vagyok már... én inkább azt mondanám: egy kicsit bölcsőbb lettem, és roppant örülök annak, hogy erdélyi unitárius vagyok.

De teljesen egyetértek veled, Levente, abban, hogy az ide érkező erdélyi unitárius akadémista csak legyen önmaga! Itt értékelik az ösztinteséget, és tudják is kezelni.

Erdély úton vízkeresztig

Újévi áldáskérő látogatások Marosszentgyörgyön

Pálffy Tamás Szabolcs

Újév napján és 2011 első vasárnapján templomunkban hirdetem: „3-án reggel újévi áldáskérő látogatásokra indulunk gondnok atyánkfíával, és akit csak otthon találunk, betérünk hozzá.” Ábrahám Dezső gondnokunk még nem tudta, mire vállalkozik mellettem, hiszen számára ez volt az első alkalom, hogy újévi unitárius „túrára” jött lelkészével. „Tiszteletes úr, reggel kilencre ott leszek a lakásán és indulhatunk.” Eddigi példamutatóan hűséges és megbízható egyházszolgálatára alapján nyugtáztam: „Hála Istennek, van emberem, akivel öröm együtt munkálkodni a gyülekezetben. Mivelhogy ő is *Ábrahám fia*.”

Fergeteg hava harmadik napja reggelén „bevetésre készen” indulunk északról délre, azaz a Püspök

(Márton Áron) utcabeli lakásból Marosvásárhely irányában (Baricz Lajos plebános-költő verséből idézve „azért híres ez a város, éppen Szentgyörggyel határos”). Napi nyolc-tíz órás ütemtervünket szeretnénk betartani – az előző nyolc év gyakorlatát követve. Megmaradt fali- és kártyanaptárakkal, kalendáriumokkal feltarisznyálva lépünk rá az Erdély útra. Használjuk ki, hogy idén jóval enyhébb az idő, fogjuk meg ezt a fogatlan január-előt! Hitestársam azonos időben Iklandon és Nagyernyében helyi keblitanácstag-asszonyokkal látogat. Ez az első alkalom, hogy pénztári nyugtatömböt is viszünk magunkkal, „szükség törvényt bont” – vagy „hozzaállást változtat” – alapon. Szerkesztett nyilvántartónk is van: szívesen fogadjuk a templomto-

rony bejárati ajtajának készíttetésére felajánlott adományokat. Köszöntés, zsoltaólvadás, közös *Miatyánk* és *áldáskérés után van, aki arra kíváncsi, más mennyi pénzt adott*. Aki óhajta, az listánkon megnézheti hittestvére adományát. Az Erdély, majd a Petki Dávid úton halad a helyi unitárius egyházképviselő. Előbb a román görög katolikus lelkésszel, kántorral →

→ és gondnokkal találkozunk: érdeklődésünkre elmondják, hogy ők már óév utolsó hetében is szentelték híveiket, lakóhelyükkel együtt. Jókat kívánva folytatjuk áldáskérő utunkat. Öt órai járás után a gondnokné-asszony kitűnő ebédrel szolgál. „Amíg tart a járás, addig naponta én hívom meg ebédre” – mondja Ilona néni. „Akkor nem romlik meg az étel, mert tetszik tudni: engem inkább ruhával, mint étellel” – szölok, és gondolatban futtatom a délutáni és holnapi túrát. Másnap még egyháztagsági bejelentkezési kérésekkel is foglalkozunk. Jöjjetek, Atyánk áldottai, befogadunk egyházközségünkbe. Alig van már falinaptárunk, pedig vannak még betegnyugdíjasaink, akik ilyen alkalmakkor vásárolnak. Nagyernye irányában haladva lát-

juk, a két román ortodox egyházközség milyen profi közkapcsolattal jelzi újévi házzszentelőjét: az utcák elején kifüggesztett hirdetőtényt olvasva mi is megtudhatjuk, melyik nap jár ott a szent menet. Rövid időn belül mi is részesülünk az áldásból: mindkét pap kántorával együtt jár, és minket is „megénekelnek”. Megköszönjük és áldást kérek életükre. Már a cserepes tömbházakban járunk, amikor a katolikus plébánost látjuk, amint a kántornővel és ministránsfiúval halad. A járda mellett „szó szót hoz”, és most megkérdézhető-megbeszélhető az is, amit az adventi, kora reggeli rorate-misék után nem volt lehetőség. 2012 januárjában lesz húsz éve, hogy az első közösségi unitárius istentiszteletre sor kerülhetett a helyi plébánia hittan-tanácsstermében.

Gondnokom lázasan is kitarított mellettem: akiket otthon találunk, azokhoz vízkeresztig hához vittük Anyaszentegyházunkat. Idén októberben megszámláltatunk ebben az országban, felekezeti hovatartozás szerint is. Amikor vallási-egyházi hovatartozásunkról szabad döntésünk szerint nyilatkozunk, akkor a názareti Mester szavai jussanak eszünkbe: „Aki megvall engem az emberek előtt, én is megvalloM Mennyei Atyám előtt.” (Mt 10,32)

Unitárius felekezeti létünket valljuk meg és vállaljuk fel, akik itt és most élünk a Kárpát-medencében! „Egy az Isten, egy a nemzet / Bármily gyenge, bármily sebzett. / Ahol a fák égig nőnek, / Állnak még a határkövek.” (Kárpátia: *Egy az Isten, egy a nemzet*)

Nagyszabású élelmiszer-segélyezési akció a Székelyföldön

A németországi Johannita Lovagrend és az ATU cég jóvoltából, a Lókodi Ifjúsági Alapítvány (LIA) szervezésében a múlt év utolsó napjaiban másodsor került sor nagyszabású humanitárius segélyakcióra. Az előző évhez hasonlóan közel 13 000 hátrányos helyzetű személy, illetve család részesült segélycsomagban, ami többnyire alapélelmiszert és tisztálkodási szereket tartalmazott. Az egyenként 16 kg-os csomagokat németországi családok állították össze az Antenne1-Bayern rádió felhívására.

A tizenegy tehergépkocsinyi segélyből a Hargita megyei gyermek- és felnőttvédelmi rendszerekben nyilvántartott személyeknek és más rászorulóknak egyaránt jutott. Udvarhelyszéken, Csíkszéken, Gyergyószéken, Csángóföldön, valamint a Mezőség egyes szóránytelepülésein a különböző felekezeti egyházközségek, valamint a LIA által felkért szervezetek és intézmények állí-

tották össze a szükségben levő családok jegyzékét. A segélyek célba juttatásában a következő partnerek működtek együtt a LIÁ-val: a Hargita megyei önkormányzat szociális igazgatósága, a Civitas Alapítvány székelyudvarhelyi fiókja, a Szent Gellért Alapítvány, a mallersdorfi ferences nővérek, a CJ Domus, a Kolping egyesület, a Caritas segélyszervezet gyergyói fiókja, továbbá az érintett református, római katolikus és unitárius egyházközségek, illetve más társadalmi szervezetek. Ez utóbbiak sorában a Gondviselés Segélyszervezet 29 településen mindösszesen 819 segélycsomag célba juttatását szervezte meg.

A segélyezett embertársaink részéről ez úton is megköszönjük a németországi adományozók jóindulatát, valamint a Lókodi Ifjúsági Alapítvány segélyszervezetünk iránti bizalmát!

(A LIA sajtóközleménye nyomán: a Gondviselés Segélyszervezet elnöksége)

Képforrás: Lókodi Ifjúsági Alapítvány és Wolter Alapítvány

Karácsonyi vásár Székelykeresztúron

Simó Orsolya

A helybeli érdeklődők öröme 2010. december 18–19-én második alkalommal került sor a karácsonyi vásár megszervezésére. Advent teljében ünneplőbe öltöztettük szívünket, otthonainkat, környezetünket. A vásár is segített bennünket ráhangolódni karácsonyra.

A vásárba érkezők szebbnél szebb kézműves tárgyak közül választhattak, otthoni díszítés vagy ajándékozás céljából. Gyönggyel díszített gyertyák, gömbök, szalmadekorációk, égetett gyurmából készült ékszerek, karácsonyi képeslapok, mézeskalácsház, fenyőágból készült kopogtatók, a gyerekek számára a csodálatos mesevilágba kalauzoló könyvek mind-mind megtalálhatók voltak.

Éhségüket inycsiklandózó ünnepi finomságokkal csillapíthatták a résztvevők: meleg teával és borral, kolbásszal, kürtőskaláccsal. Mindemellett a felállított színpadon városunk és a környező falvak iskolásai és óvodás gyerekei lelket örvendeztető karácsonyi műsorokat mutattak be. A Rózsahordozó Szent Erzsébet Baranta Csa-

pat bemutatójával ismételten babérokat aratott, amit a helybeli Tanulók Háza színjátszó csoportjának előadása és a Berde Mózes Unitárius Gimnázium Vadrózsák tánc-csoportjának sikeres fellépése követett. Az első nap zárásaként a Somos együttes és a Megatone Zenekar varázsolt mosolyt az arcokra karácsonyi muzsikáik által.

Azok az érdeklődők, akik ellátogattak a Karácsonyi Vásár második napjára, ismét különböző csoportos, illetve egyéni előadásokat láthattak. A vásárosok örömmel fogadták a fiatfalvi Ugri-Bugri óvoda gyermekcsapatának vidám műsorát, a Fenyőünnep című felejthetetlen összeállítását a Tipegő óvodásoktól, akárcsak a siménfalvi általános iskolások műsorát. Akik nem voltak restek a kései órákra is ottmaradni, fergeteges hangulatot élhettek meg a székelykeresztúri Oktett zenekar ünnepi koncertjén, majd az Ég és föld együttes produkcióján.

A karácsonyi vásár a következő intézmények, illetve szervezetek együttműködésének köszönhetően valósulhatott meg: a Székelykeresztúri Kistérség Szövetség, a Berde Mózes Unitárius Gimnázium, az Orbán Balázs Gimnázium, a Petőfi Sándor Általános Iskola, valamint a Gondviselés Segélyszervezet helyi fiókjá. Őszintén remélem, hogy a karácsonyi vásáron tapasztalt mosolyok, boldog tekintetek, békés dallamok jegyében telt mindnyájunk karácsonyi ünnepe.

Egyetemes imahét

Az Erdélyi Unitárius Egyház 2011-ben is csatlakozik a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa által meghirdetett imahét-höz. A 2011. évi egyetemes ökumenikus imahét központi bibliai része az Apostolok Cselekedeteiről írt könyv 2. része, fő témája pedig egygé lenni az apostoli tanításban, a közösségben, a kenyér megtörésében és az imádkozásban (ApCsel 2,42–47).

Idén a világ keresztényeihez Jeruzsálemből érkezik az egységre való felhívás. Az ott élő egyházak tudatában vannak saját megosztottságuknak, ezért arra kérnek minden keresztényt, hogy idén újra fedezzék fel az első keresztényeket közösséggé formáló értékeket. Az apostolok tanítására való odafigyelés, a testvéri közösség megtapasztalása, a kenyér megtörése és az imádság erre alkalmas értékek. Jeruzsálem keresztényei azt kérik, hogy az imahét alkalmai által az ősegyház tapasztalatából újuljon meg az ökumenizmus melletti elkötelezettségünk.

A hiterősítő istentiszteletek megtartása ez évben is kötelező minden

unitárius egyházközségben. A prédikálás hatékonysága érdekében a lelkész rendelkezésére állnak az alább ismertetett tematikák, valamint az elmúlt évek gyakorlatának megfelelően idén is lehetőség van vendég-szónokok meghívására. A hiterősítő imahelet legkésőbb húsvét nagyhetéig minden egyházközségben megszervezik.

1. nap, vasárnap: A jeruzsálemi gyülekezet

Kiöntöm lelkemet minden testre (Joél 2,21–22; 3,1–2); Az Isten ő közepette van (Zsolt 46); Mikor a pünkösd napja eljött (ApCsel 2,1–12); Az igazságnak ama Lelke (Jn 14,15–21)

2. nap, hétfő: Egy test – sok tag

...jertek e vizekre!... (Ézs 55,1–4); Közel van szabadítása az őt főlőkön (Zsolt 85,8–13); Egy Lélek által mi mindnyájan egy testté kereszteltünk meg (1Kor 12,12–27); Én vagyok a szőlőtő... (Jn 15,1–13)

3. nap, kedd: Az apostolok tudományához való ragaszkodás egyesít minket

Figyeljetek reám, én népem! (Ézs 51,4–8); Az én lábam szövétneke a te igéd (Zsolt 119,105–112); Kész vagyok nektek is, akik Rómában vagytok, az evangéliumot hirdetni (Róm 1,15–17); Megjelentettem a te nevedet az embereknek (Jn 17,6–19)

4. nap, szerda: A javak megosztása, mint az egység kinyilvánítása

Az éhezőnek szegd meg kenyeredet (Ézs 58,6–10); Bizzál az Úrban és cselekedjél jót! (Zsolt 37,1–11); Mindenkünk közös volt (ApCsel 4,32–37); Keressétek először Isten országát... (Mt 6,25–34)

5. nap, csütörtök: Reménységgel megszegni a kenyeret

Ez az a kenyér, melyet az Úr adott nektek eledelül (2Móz 16,13b–21a); Neked áldozom hálaadásnak áldozatával (Zsolt 116,12–24.16–18); Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre (1Kor 11,17–18. 23–26); Ez az a kenyér, amely a mennyből szállott alá (Jn 6,53–58)

6. nap, péntek: Tettekre ösztönözve az imádságon keresztül

Az úré a szabadítás! (Jón 2,1–9); Dicsérnek téged a népek, ó Isten (Zsolt 67,1–7); Tartassanak kö- ➔

→ nyörgések... királyokért és minden méltóságban lévőkért (1Tim 2,1–8); Jöjjön el a te országod, legyen meg a te akaratod (Mt 6,5–15)

**7. nap, szombat: Az örökélet hí-
tében élni**

A szabadulást hívod kőfalaidnak és kapuidnak a dicsőséget (Ézs 60,1–3.18–22); Nem halok meg, hanem

élek... (Zsolt 118,1,5–17); Eltemet-
tettünk azért veled együtt a keresztség
által a halálba... hogy mi is új életben
járjunk (Róm 6,3–11); Ne féljétek!
(Mt 28,1–10)

**8. nap, vasárnap: Isten a békélte-
tés szolgálatára hívott el**

Ézsau elébe futott, megölelte őt...
és sírtak (1Móz 33,1–4); Mondjátok

a népek között: az Úr uralkodik! [az
Úr a Király!] (Zsolt 96,1–13); Mindez
pedig Istentől van, aki minket magá-
val megbékéltetett Jézus Krisztus ál-
tal, és aki nekünk adta a békéltetés
szolgálatát (2Kor 5,17–21); Hagyd
ott az oltár előtt a te ajándékodat, és
menj el, előbb békélj meg a te atyád-
fiával (Mt 5,21–26)

„Önts egy csupor vizet a levesbe!”

Lőrinczi Károly

Egyesek szerint nyugati hatás, hogy az emberek mife-
lénk is kezdenek eltávolodni egymástól. Elsősorban a vá-
rosiaknál figyelhető meg ez a jelenség. Vannak szoms-
zédok, akiket gyakran csupán egy fal választ el egymás-
tól, „társalgásuk” mégis kimerül egy „jóreggeltben”, ha
a lépcsőházban találkoznak. De falun se sokkal jobb a
helyzet. Hol vannak már a kalákák, a csűrben ropott
nyári táncok, esti fonók, szomszédolások, komákat, ba-
rátokat egy pohár borra, pipára összehozó téli esték, fi-
atalokat összegyűjtő műkedvelő színjátások és dalár-
dák? Mindezek – jórészt – már a múlté. Milyen kár ér-
tük! A rádió, a televízió, a világháló „közösségi oldalai”
sem tudják ezeket a személyes együttléteket pótolni. Az
elmagányosodás nem csupán korunk egyik jelensége, de
egyenesen lelki betegsége is, amely csüggedést, remény-
telenséget, elkeseredést, depressziót von maga után, vég-
letes esetben akár öngyilkosságba is kergethet.

„Nem jó az embernek egyedül lenni” – mondja már
az Ószövetség is.

A papság társadalmi-társasági életét a maga korában
nagyban gyengítette a kommunista, egyházellenes rend-
szer. A társadalom kitzasztottjai voltunk, s baráti összejő-

veteleinket állambiztonságiak, securitatusok vagy az ál-
taluk megbízott „jóakarók” figyelték. Ajánlatos volt in-
kább otthon maradni.

Nem így régen! Az „aranykorról” évtizedekkel ezelőtt
is meséltek lelkész-társaink. L. Mózes: „Ma a papságnak
minden jó íze-búze odalett. Fiatal koromban lovam s ko-
csim volt. Egyet gondoltam, s a hegyen keresztül máris
Martonosban, Kedében vagy éppen Szentmiklóson
voltam a kollégánál.” B. Béla: „Nem volt akkor autóm,
még szekere sem, de az apostolok lovára felpattanva
olykor feleséggel együtt átruccantunk Bágyonba
»Pistámékhoz«, akár délidőben is, s már a kapuban kiál-
tottuk: »Iduska, önts egy csupor vizet a levesbe!«”

Régi, szép idők... amikor az egyházkörbe újonnan be-
került fiatal lelkész kötelességének tartotta meglátogatni
családjával együtt a kör minden lelkészi családját. Tisz-
tesség, kollegialitás, őszinteség...

Bár, ha meggondolom, ma már ismét nem annyira
„ajánlatos” otthon maradni. Jó szomszédokra, kollé-
gákra pedig változatlanul szükség van. S ami minket,
öregeket illet: mi is ma is szívesen töltenénk még egy
csupor vizet a levesbe.

Meglesett élet

Hecser László

Születésének 80. évfordulóján ba-
rátai és tisztelői emlékeztek meg dr.
Borbáth Károly történészről, tanár-
ról, majd bemutatták a Securitate je-
lentései alapján kollégája, Szécsi An-
tal által összeállított *Meglesett élet*
című könyvet.

A Babeş–Bolyai Tudományegye-
temen oktató, majd a nagyenyedi do-
kumentációs könyvtár vezetőjeként,
illetve meg nem alkuvó tudomá-
nyos munkássága „elismeréseként”
Torockószentgyörgyön és Vargyason

tanító tudósról 502 oldal megfigye-
lési anyag készült.

A vargyasi unitárius templomban
Andorkó Ferenc lelkész elmondta:
bár Borbáth számára mindössze
negyvenkilenc esztendő adatott meg
földi életként, nemzetét és közös-
ségét szolgáló munkája így is jelen-
tős. „Ismerte történelmünk rengeteg
apró részletét, szóra tudta bírni a ki-
dőlt fejfákat, az enyészet határán álló
papírdarabokat, s ami a legfontosabb,
csakis az igazságot vetette papírra,

rendelésre egyetlen szót sem írt. Éle-
tével bizonyította, hogy a megfé-
lemlítések, megszorítások és elnyo-
más ellenére is lehetett becsületesen
dolgozni” – mondta a tiszteletes.

„Dr. Borbáth Károly halála után
harminc évvel a Securitate róla készí-
tett dokumentumainak feldolgozása
egy kis vigaszt is nyújt számunkra,
álmai, vágyai, véleményei, kapcsola-
tai és »bűnei« tárulnak elénk, ame-
lyekről életében ritkán beszélt, de
melyeket megfigyelői – aljas szán-
dékkal – megörökítettek” – mondta
el a szerkesztő, Szécsi Antal.

(Forrás: *Háromszék*)

Keresztény Nők Világimanapja 2011

„Hány kenyereitek van?”

Asztalos Klára

– kérdezi Jézus a tanítványaitól. „Öt” – felelik azok. Ekkor Jézus megparancsolja nekik, hogy osszák szét a jelenlevő tömegnek. Miután hálát adott Istennek az eledelért, a kenyerek megszapordtak, Márk írása szerint ötezer férfi evett belőle jóllakásig, „és maradékot is szedének fel tizenkét kosárral.”

„Hány kenyereitek van?” – kérdezik a chilei nők a világ mintegy 170 országának keresztény nőitől, akik 2011 márciusának első péntekén a Nők Világimanapjára gyűlnek össze. A liturgia előkészítői ezzel szeretnék felhívni a chilei és a világ lányainak-asszonyainak figyelmét a ke-

„Le a nőekkel szembeni erőszakkal!” – a chilei Nővédelmi Szolgálat (SERNAM) tüntetése Concepción utcáin. A SERNAM a nők és férfiak esélyegyenlőségéért küzd a képzés, a bérezés és a családon belüli státusz terén.

A képek forrása: Schritte ins Offene

nyér – a mindennapi táplálék – elosztására, a szolidaritás vállalására világszerte. A kérdés elsősorban a gazdag országok lakóinak szól. „Hány kenyereitek van? Mit tesztek veled? Halmozzátok, amíg megpenészedik, vagy elosztjátok, hogy mások is jóllakhassanak?” A feltételek adottak ahhoz, hogy a Föld minden lakójának jusson elegendő élelem és víz. Nem a hiány miatt van éhség, hanem az igazságtalan elosztás miatt, hiszen azok kezében van az elosztás feletti hatalom, akiknek amúgy is túl sok van, mégis elégedetlenek.

A chilei asszonyok témaválasztása különösen időszerű, hiszen 2010. február 27-én nagy erejű, a Richterskála szerinti 8,8-as erősségű földrengés sújtotta országukat, közel ötszázan veszítették életüket, 320 000 ház omlott össze. Sokan elvesztették mindenüket, és sátrak-

ban húzódtak meg. Az utórezgések állandó félelemben tartották a lakosokat.

Chile nagyon változatos, szélsőségeket magában foglaló ország Dél-Amerika nyugati partvidékén. Keskeny csíkként húzódik végig 4200 km hosszan. Átlagszélessége viszont csak 180 km. Ebből következik, hogy életfeltételei és gazdasági potenciálja nagyon változatos. Nyugaton a Csendes-óceán, keleten a vulkánokban gazdag Andok helyenként 6000 méternél magasabb vonulata határolja, emiatt sokáig nehezen lehetett megközelíteni. A mai, modern országnak 17 millió lakója van, fővárosa Santiago metropolis. Sajátos földrajzi fekvéséből adódóan az ország négy zónára tagolódik.

Északról dél fele haladva Arica helységtől Copiapóig a 18. és a 27. szélességi körök között terül el a világ legszárazabb sivataga, az Atacama-sivatag. Itt 15–20 évben egyszer esik az eső, semmi növényzet nem él meg. A délről jövő tengeráramlat miatt a part mentén hideg, de nedves a levegő. Az Andok itt ásványi anyagokban gazdag, így Chile a világ első rézkitermelője. A Kolumbusz előtti idők kultúrájáról tanúskodnak az Aricában kiasott, több mint 8000 éves múmiák.

A második zónában a 27. és a 33. szélességi fokok között az Andok vonulata közeledik a tengerparthoz, ez a legkeskenyebb országrész, alig 100 km széles. Itt rezes, aranyat, ezüstöt bányásznak, a völgyekben gyümölcsöket termesztenek, főként exportra.

Az ország középső zónája a 33. és 42. szélességi körök között fekszik. Itt él a lakosság 90%-a, ebből 40% Santiago világvárosban. Itt vannak az Andok legmagasabb, 6000 méter feletti örök hóborította vulkanikus csúcsai. Dél fele haladva csökken az Andok magassága. A zóna északi részének éghajlata mediterráni, emiatt narancs, szőlő, avokádó, őszibarack termesztésére alkalmas. A déli rész csapadékosabb, lakói nagyrészt gabonatermesztésből és erdőtermelésből élnek.

Az ország legdélibb zónája a 33–56. szélességi körök között terül el, legdélibb pontja a Horn-fok. Ez az országrész gyéren lakott, az Andok vonulata egyre alacsonyabb, majd a tengerben folytatódik. Számos gleccser torkol a partot csipkéző fjordokba. Az emberek itt többnyire állattenyésztéssel és halászáttal foglalkoznak. Az emberi beavatkozástól érintetlen természet csodálatos látványt tár a kíváncsi turisták szeme elé.

Magellán spanyol felfedező 1520-ban kötött ki Chile déli partvidékén, a róla elnevezett Magellán-szoros környékén. Ezzel megkezdődött a közel három évszázados spanyol gyarmati időszak.

→ Chile 1810-ben nyerte el függetlenségét, és elnöki köztársaságként önálló fejlődésnek indult; kihasználva természeti kincseit, megkezdődött az ország iparosodása. 1970 és '73 között a szocialista kormány reformokat hozott, a nők számára sok téren jogokat biztosított. 1973 és '89 között a katonai puccsal hatalomra került Augusto Pinochet nevével jelzett diktatúra Chile történetének legsötétebb korszaka volt. Chileiek ezrei estek áldozatul a titkosrendőrség kínzásainak, sokan börtönbe, száműzetésbe kerültek vagy egyszerűen örökre eltűntek. 1989-től demokratikusan választott elnök vezeti az országot. 2006-ban először választottak női elnököt: Michele Bachelét.

Chile lakosságának 89%-a római katolikus vallású; 1980 óta ünneplik a Nők Világimanapját. Bár az utóbbi években sokat javult a nők helyzete, bővült hozzáférhetőségük a tanuláshoz és munkahelyekhez, a chilei nőkben ott feszül az örökös dilemma a hagyományos és a modern női szerep között. Ragaszkodnak a hagyományaikhoz, mert ez jelenti a biztonságot számukra. Erős bennük a közösségi kultúra. A családok együtt élnek, nemcsak a szülők és gyermekek, hanem a nagyszülők, unokák, nagynénik, nagybácsik. Ez határozza meg az önazonosságukat. Azt mondhatjuk, hogy „modern tradicionalizmusban” élnek. A nők és férfiak gyakorlati egyenjogúságáig még hosszú időre van szükség. Egyelőre nagy különbség mutatkozik a fizetések, a képzés, a nyugdíj- és egészségügyi biztosítás terén.

A 2011. évi Nők Világimanapjának jelképe egy szí-

A 2011-es Női Világimanap liturgiájának „címképe”: közepén Jézus a kenyérszaporítás-jelenetben. A színesen hímzett fal-képet Norma Ulloa készítette

nes, kézzel szőtt faliszőnyeg-motívum, amely jeleneteket ábrázol Jézus életéből – chilei tájba helyezve. A chilei asszonyok ezzel a képpel hívják közös imádkozásra a világ keresztény asszonyait. „Hány kenyereket van?” – kérdezik Jézussal együtt. Tudják, hogy senki sem adhat embermilliárdoknak ételmezt, de arról mindenki tehet, hogy a meglévő víz-, élelem- és energiataralékainkat ésszerűen és felelősséggel fogyasszuk, hogy minden ember számára hozzáférhető legyen.

ifjúsági oldal

Apró csodák, mert mindenki megérdemli

„Ahol nagy a szeretet, ott mindig történnek csodák.” (Willa Cather)

Bara Xénia

Te nem hiszel a csodában, esetleg tagadod, hogy léteznek? Nem győzhetlek meg, mert a csoda legfőbb ismertetőjele, hogy *csodálatos*, nem lehet bizonyítani, mint egy élettani tény, nem lehet lefényképezni és nem lehet kiszámítani. Megnyilatkozási formáit sem könnyű érzékelni, nem jár mindig két lábon. A csoda egész egyszerűen *van*, és néha csak sokkal később értjük meg, mi volt a csoda benne, hogyan avatkozott életünkbe, s mi volt ebben a beavatkozásban olyan csodálatos. Lényegét nem tudom megmutatni, sem bizonyítani. De gondolj talán arra, milyen felfoghatatlan és különleges igazi valójában mindaz, amit mindennapnak és természetesnek érzel: már az, hogy létezel – csodaszzerű! Az, hogy megszületted, élsz, s egy napon meghalsz! Mindezt természetesnek érzed, de ez a valóság is csoda; felfoghatatlan, s még ha egyszerűnek érzed is, a szomorú és boldog pillanatokban egyaránt megnyilatkozik.

Csodák csak azokkal az emberekkel történnek, akik

hisznek bennük. Sokan vannak, akik nem hiszik őket, mert nincs rá lehetőségük, hogy másokkal erről beszéljenek... Pedig szerintem mindenkivel történtek már csodák. Úgy vagyunk vele, hogy talán szégyelljük elmondani vagy kifejezni, ami velünk történik, mert ha elmondod valakinek, ő azt mondaná: ez nem csoda, ez *véletlen*. De – mondom – szerintem igenis vannak csodák.

Magát a csodát, konkrét megvalósulását tekintve, a sokféleség jellemzi, a hirtelen gyógyulástól kezdve a reménytelen helyzetből való megmenekülésig. Egyes dolgok, események csodaként való felfogásának az ember gondolkodásában nemcsak igénye van, hanem valószínűleg természetes szerepe is. Mert mindannyiunknak szüksége van apró csodákra, mindennap. Mert megérdemljük.

„Nem tett ő sokat. / Csak hallgatták szavát. / Hirdette bármerre járt is: / Ember lásd meg magadban, / S körülötted a csodát!” (Ismeretlen szerző)

Eseménydús évvége Vargyason

Pájer György

A Vargyasi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet, a VADFIE színvonalas tevékenységekben gazdag 2010-et tudhat maga mögött. A tavaszi és nyári országos és helyi tevékenységek után a tavalyi őszt is bővelkedett jól sikerült rendezvényekben. Íme egy rövid számvetés.

2010. november 14-én a VADFIE egész napos programmal emlékezett Dávid Ferenc születésének 500. évfordulójára. Az ünnepi istentiszteleten a nőszövetség rövid műsorban mutatta be az első unitárius püspök életének főbb állomásait, ezt színesítette az ifjak látványos várjátéka. A megemlékezést a templomban a 100 éves dalárda fellépése zárta. A papilak előtti kis téren Andorkó Ferenc lelkész szavai után az egylet irányítói leleplezték az erre az alkalomra készített kopjafát.

Az egylet vezetősége emléklappal köszönte meg a kopjafa elkészítésében és felállításában oroszlánrészt vállalók munkáját. Így kapott köszönetet a kopjafa faragója, id. Sütő Gábor, a faanyagot biztosító Szőcs József vállalkozó, a cementet és a helyet adó helyi önkormányzat és mások. Ugyanaznap este a VADFIE színjátszó csoportja a helyi kultúrotthonban bemutatta László Miklós *Körforgalom* című három felvonásos vígjátékát. A darabot Farkas Emese tanítónő tanította be, szereplői: Farkas Sándor, Gánya Ervin, László Gábor, Nagy Beáta, Tánczos Oszkár és Trinka Zoltán voltak. A nagy sikerű előadás után Biró Attila kökösi vendég-lelkész tartott ünnepi istentiszteletet, amelyet táncmulatság követett.

A következő hétvégén, november 20-án a VADFIE

és a helyi Rika Sport és Kulturális Egyesület és a néptánc-csoport közösen szervezte meg a hagyományörző néptánc-találkozót. A zsúfolásig megtelt kultúrotthon színpadán Bardóc, Barót, Bölön, Erdőfüle, Magyarsáros, Nagybacon, Olasztelek, Székelyszáldobos és Vargyas 270 táncosa mutatta be tudását. A közönség sok és kitartó tapssal értékelte a csodálatos népviseletbe öltözött táncosok fergeteges előadását. A rendezők, István Ildikó táncoktató és Pájer György az ezt követő közös ebédrel és oklevéllel jutalmazták a csoportokat. Este a művelődési ház valódi táncházzá alakult: a szervezők és a közönség élőzene mellett közös tánccal zárta a napot.

December második hetét újabb két színvonalas esemény tette emlékezetessé. 10-én a vargyasi egylet színjátszói Hargita megye egyik legkisebb települését, Kénost látogatták meg. A falu létszámához viszonyítva sokan voltak kíváncsiak László Miklós vígjátékára, a *Körforgalom*ra. Az előadás közben és végén hosszas tapssal köszönték meg a kicsi falu lakói a színjátszó ifjak munkáját. Az előadás sikere láttán a vargyasiak újabb kiszállásokat terveznek.

Másnap a szereplők vendégfogadókká váltak: Vargyason lépett fel a keresztúri Berde Mózes Unitárius Gimnázium BEMUGRI színjátszó köre, és bemutatta a Lukács Éva és Lakatos Sándor által rendezett *József, az álomlátó* című darabot. Az előadás tartalmas, lebilincselő szórakozást nyújtott kisiskolásoknak és nyugdíjasoknak egyaránt.

A vendégszereplések sorát a felsőrákosi ifjúsági egylet színjátszóinak előadása zárta december 27-én. A *karácsonyi fény* című színdarabot László Brigitta tanította be a tizenégy szereplőnek. A téma választása és előadása egyben kiemelte a vargyasi ifjúsági egylet karácsonyi kántálásának fő motívumát is: „Szív örülj, higgy, remélj! Isten Szent Fia hinti read, Ajka vigaszt adó mosolyát, Krisztus megszületett.” (*Csendes éj*)

Egyletes voltam? Vagyok? Leszek?

Matók Dóra

Furcsának érezheted, kedves Olvasó, mégis ez a helyes megfogalmazás. Az én egyletezésem ugyanis, mindent összevetve, körülbelül öt hétig tartott. Mégis ezek voltak életem legszebb hetei. Felmerülhet benned a kérdés: *akkor miért nem teszed ezt többször?* – Mire végére érsz szerény beszámolómnak, remélem, kiderül számodra. Hadd meséljem hát el a helyzetemet!

Matók Dóra vagyok, tizenhét éves, Magyarországon születtem.

Első erdélyi utazásom célja testvérfalunk, Sinfalva megismerése volt. Már ekkor beleszerettem a felhőket karcoló hegyekbe, varázslatosan csillogó patakokba, feltétel nélküli szeretetet árasztó emberekbe. Mindenbe, ami Erdély. Éreztem, minél többször el kell jutnom erre a csodálatos helyre, hogy megtapasztaljam „az otthon melegét”.

Tizenkét évesen jutottam el először egy színjátszó találkozóra, és ez hatalmas nyomot hagyott bennem.

Úgy éreztem, én is ennek a csapatnak a részese szeretnék lenni: mindenki ismer mindenkit, jól érzik magukat együtt, dolgoznak, de buliznak is. Álomszép volt kívülről – belülről pedig el sem tudtam képzelni.

Egy későbbi évben új tábort ajánlottak nekem: unitárius tábort Várfalván. „Én oda?” – gondoltam magamban, észben tartva, hogy katolikus vagyok. Nehéz döntést kellett hoznom, sok tényezőt összevetve, mégis maradtam. Végül is tapasztalással tanul az ember, nem igaz?! A szórványtábor közvetlenül egy néptánc-tábor után kezdődött, és elég éles váltásnak bizonyult. Az előző hét folyamatos tánctanulása, népdaléneklése, mulatozása után egészen más fogadott. Túlságosan is csend volt! Csend, amit az áhítatokon hallottunk, és csend, ➔

→ amit magunkban kellett megtalálnunk, hogy meghallhassuk Istent. Nehezen történő oldódásom és ismerkedésem folytán először nagyon kívülről éreztem magam. Egy szóval: jó alaposan beledobtam abba a bizonyos mély vízbe, de csakhamar sikerült kiúsznom a partra – a táborvezetőknek és a fergeteges programoknak köszönhetően. Ez vált életem addigi legjobb táborává, és minden követ megmozgatva is el akartam jutni még egyszer.

A következő évre nyilvánvalóvá vált, hogy majdnem kiöregedtem a táborozásból, tehát az lehet az utolsó alkalom. Viszont, ahogy mondani szokás, ha becsukódik egy ajtó, kinyílik egy ablak. Egy ilyen ablak volt számomra a várfalvi Erdélyi Unitárius Ifjúsági Konferencia. Innentől számolom az egyletezésemet, ugyanis tevőlegesen is hozzájárultam egy rendezvény megszervezéséhez, bár csak apró feladataim voltak – mint a banner-festés vagy ételosztás. Fergeteges élmény volt, hogy érdekes előadásokon vehettem részt, megismerhettem sok mindenkét, és még bulizhattam is velük!

Még ennél is jobb volt a 2009-es évem! Úgy indultam el Erdélybe, hogy török vagy szakad, akkor is ott

leszek az unitárius táborban. Gyerekként már nem, vezetőként még nem vehettem részt, viszont nagyszerű tapasztalatnak bizonyult akkorra nézve, ha egyszer végre én is tábor-élményt nyújthatok a csemetéknek. Így amolyan megfigyelő voltam, és próbáltam fényképeimmel minél jobban megörökíteni ezt a csodálatos hetet. Élményekkel dúsan vágtam neki a maradék vakációnak Erdélyben. Már nem éreztem elveszettnek magam. Tudtam, hogy úgymint találok programot, hiszen egyre több ismerőst gyűjtöttem. Hát lett is programom! Elmehettem színjátszót szervezni! Emlékszel még? Ez volt egy rejtett álmom: hogy részese legyek a csapatnak! Hogy tudjam: számítanak rám! Hogy csináljak valami hasznosat, de közben jól is érezzem magam! Igen, erre vágytam! Innentől már csak rajtam múlt a dolog. És sikerült. Sikerült feltalálni magam! Sikerült megismernem még több csodálatos embert, sikerült barátokat szereznem!

A 2010. évi nyári táborvezetőségre izgatottan vártam. Hú, nem is gondoltam, hogy az ilyen nehéz! A pár rossz pillanatot mégis elfedi a felbecsülhetetlen mennyiségű jó. És ezért érdemes végigcsinálni! A ren-

geteg apró csillogó szempár, amiben szeretet rejtezik, a mosolyok, amiket kölcsönösen adtok egymásnak, és a könnyecseppek, amivel együtt hoztok létre egy búcsú-tavat. Nagyon sokat kell még fejlődnöm, hogy igazi vezető lehessenek, de az emlékeim erőt adnak. Kívánom, hogy Neked is adjanak, ha egyszer rászánod Magad az ilyesmire. Mert érdemes! Nem engedheted meg, hogy megfosztod Magad ilyen csodálatos élményektől, akár résztvevőként, akár szervezőként vagy ott.

Én most 2011 nyarára várok, hogy újra ott lehessenek Veletek. Hogy újra azt érezzem, számítok, hogy szükség van a segítségemre. Hogy még jobb élményt nyújtsak a gyerekeknek, még jobban ki tudjam venni a részem egy színjátszó találkozó vagy egy konferencia szervezésében. De ehhez ti is kelletek: Ti, Egyletesek! Ha tehetném, minden találkozóra elmennék, minden programon részt vennék, szerveznék... csak veletek lehessenek Erdélyben. Sajnos erre huzamosan nincs lehetőségem, de szeretnék minél több alkalmat megragadni. És ha végre találkozunk, remélem választ kapok a kérdéseimre, és a kérdőjelek felkiáltójelekké alakulnak: Egyletes voltam! Vagyok! Leszek!

Mint a mesékben

Székely Emília

Vadrécék hullámzó sokasága úszik a tiszta tavon. Életet visznek a csendbe, örömmel töltik meg. Hangjukat a szél tovasodorja, s aki hallja, mind felkapja fejét, és kérdezik: mi ez a gyönyörű muzsika? A víz színe csak némán mozdul, s rábízta az áramlatra, hogy csepp fodrait merre sodorja, merre vigye tovább. Ahogy Istennünk is ránk bízta mindig, merre induljunk, s kik legyenek azok az útítársak, akiket magunk mellé választunk, akiket talán az út során megajándékozunk örök szeretettel. Nem holmi álságos „szeretleket” mondunk az arcukba, hanem szavak nélkül, a szemünk csillogásával tudatjuk velük, mit is jelentenek számunkra. Velünk haladnak az úton, néha kézen fogjuk egymást, amikor remeg a másik a félelemtől, néha magunkhoz szorítjuk annyira, hogy egymás szívverésének ritmusát követni tudjuk. Máskor meg csak csendben, halk léptekkel közelítünk egymáshoz, és mosolyunkra ez van írva: segíteni akarok neked!

Fontos! Nagyon fontos, hogy olvasni tudjunk a másokban, és a benne égő boldogságban és szomorúságban

osztozni tudjunk vele. S ha virágot hajtogatok neki, valami gyűrött, régi papírszerűségből, ő örömmel fogadja, s azt mondja: ehhez fogható gyönyörűséget sosem láttam még! Ezután soha nem hervad el a tulipánom! Gyorsan fog ő is egy papírfecnit, s repülő hajtogat belőle, felém dobja, s szavai csengenek: együtt repülünk majd, mint az álmunkban!

Emlékszel még?

Hát persze, hogy emlékszem: minden szóra, minden mozdulatra, minden örült táncra és közös álmainkra, minden egyes alkalomra, amikor elhangzott a csendben: szeretlek, Barátom! Így kísérik végig egymást az életben, s így búcsúznak, amikor ott ülök a halálos ágya mellett, ahogy lelkét örökre kileheli, és elhangzanak utolsó szavai: szeretlek, Barátom! Én lélekben melléfekszem, s behunyt szemmel megpróbálok meghalni én is, de tudom, nekem élnem kell még, hiszen éltetnem kell minden közösen megélt emléket.

Elindulok a nagyvilágba, de érzem őt a lenge szélben, a felhők úzásában, és abban a csendben, ami a tavon ül, amit csak néha töltenek be muzsikával a vadrécék... A mese nem ér itt véget, csupán a szereplők cserélődnek ki valamelyest, Isten porondra léptet újabb két embert, és nekik adja a szeretetet.

Szakértelem

– Uram, mint szakértő mondom, ez a bécsi szelet kitűnő anyag! – mondja a vendég a pincérnek.

– Uraságod szakács? – kérdezi a pincér.

– ...! – felel a vendég. (A poén a rejtvényben.)

Vízszintes: 1. A vicc poénja. 7. Cserélő. 11.

Mulatozik, henyél (két szó). 13. Erbium vegyjele. 14. Éjfélíg. 15. Űrmanó. 16. Hüvelyk. 17. Elgondolás. 18. ... Kok, holland úszónő. 20. ... poetica, művészi hitvallás. 22. Teher, ahogy Arany János írta. 24. ... hagy, beleegyeznek valamibe. 26. Álljunk csak meg! 28. Dohányzóeszköz. 29. Régészeti kutatást végző. 31. Angyalrang. 33. Csónakgerinc. 34. Halotti lakoma. 35. Sípos istenség a görög mitológiában. 37. Dísz. 39. Hosszú morzejel. 40. Középen védő! 41. Vízbe ugrás. 44. Egyházi zenei műfaj.

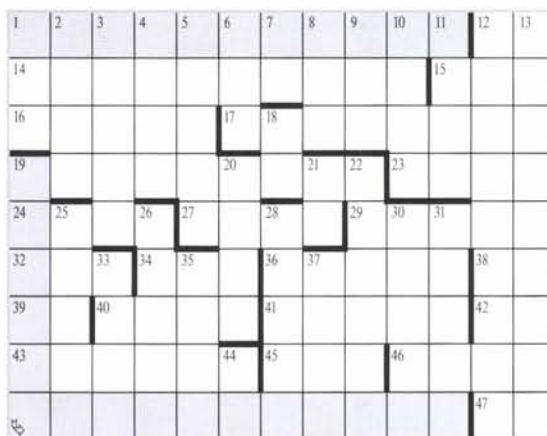
Függőleges: 1. Pantomim. 2. Vagyonát elvesztő, zálogba tevő. 3. Magunk. 4. Svéd, vatikáni és spanyol autójel. 5. Az utolsó magyar királyné volt. 6. Rangjelző. 7. Cserél. 8. Keresztül. 9. Honosítás. 10. Engedély nélkül pecázó. 12. Keleti táblajáték. 17. Férfinév. 19. Vándornép volt. 21. Görög betű. 23. Spanyol és portugál autójel. 25. A másik oldalra. 27. Francia arany. 30. Német autómárka. 32. Manuális. 36. Hamis. 38. Szájából nyálat eltávolít. 41. Falusi bácsi. 42. Kén és szén vegyjele. 43. Félkész!

Panasz

A doktor megnézi a páciens torkát, majd megkérdezi:

– Nem fáj a torka, ha iszik?

– ...! – felel a beteg. (A poén a rejtvényben.)

Vízszintes: 1. A poén első része. 12. Amerícium vegyjele. 14. Korai gyümölcsből készült befőtt. 15. Falusiasan becézett Ilona. 16. Nagyság, mennyiség megállapítása.

17. Ijesztgetés. 19. Hitvány, vékonydongájú. 23. Anya, becézve. 24. Tejipari melléktermék. 27. Nem tud beszélni. 29. Pénztelen. 32. Lenti helyre. 34. Rostnövény. 36. Hanga. 38. Görög betű. 39. A sakk vége! 40. ... nostra, bünszervezet. 41. Egymás után mond. 42. Kerges. 43. Rövid ellentéte. 45. Mondat eleme. 46. Becézett Zoltán. 47. Többes számú személyes névmás.

Függőleges: 1. Tagadószó. 2. Keserűen gúnyos. 3. Rigid. 4. Vízvezető építmény. 5. Vígjáték-sorozatbeli banda, Egon volt a főnök. 6. Kapni akar. 7. Üres tok! 8. Védő. 9. Fogaival öröl. 10. Férfi udvarias megszólítása. 11. ... Pavone, olasz énekesnő. 12. Vízben elsüllyedő. 13. Menetelő. 18. Középen kiég! 19. **A poén befejezése.** 20. Visszér. 21. Csap közepe! 22. Gépet ken. 25. Ablaktalan fülke. 26. Erdélyi magyar költő volt (Lajos). 28. Neves argentin labdarúgó (Lionel). 30. Előidéző. 31. Rakás. 33. Álljon meg a zene! 35. Kuruc vezér volt (Tamás). 37. Gabonaféle. 44. Járunk rajta.

A rejtvényeket Forrai Tibor készítette

Előző lapszámunkban műszaki hiba miatt csonkán jelentek meg a fenti rejtvények hálói. Olvasóink szíves elnézését kérjük.

ISSN 1220-8418

Kiadja
az Erdélyi Unitarius Egyház
Kolozsvár
Alapítási év: 1888
Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség:
Demeter Sándor Loránd főszerkesztő
Jakabffy Tamás szerkesztő

Munkatársak:
Asztalos Klára (Nők Világa)
Sándor Krisztina

Tördelés: **Virág Péter**
Korrektor/olvasószerkesztő:
Kürti Miklós

Készült a kolozsvári Gloria Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme:
400105 Cluj,
B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9.
tel./fax: (0)264-593236, -595927

e-mail: unitariuskozlonny@gmail.com

A lapszám megjeleníthető
az Erdélyi Unitarius Egyház
központi honlapján: www.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció:
Szabó Zoltán
A lapok kiszállításával
kapcsolatos felvilágosítás:
Verbum Egyesület,
Simon Ferenc, tel: 0264-596478

A kéziratok szerkesztőségbe
érkezésének határideje:
a tárgyhoz előtti hónap 20-a.

Kéziratokat nem örzünk meg
és nem küldünk vissza.
Közlésre szánt fényképeket
kérésre visszaküldünk.
A lapban közölt írások
nem tükrözik feltétlenül
a szerkesztőség nézeteit.

A lapszám megjelenését
a Communitas Alapítvány
támogatta.

Játékoskönyv

2010 végén jelent meg az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet kiadásában a *Játékoskönyv* második kötete (az első 1999-ben látott napvilágot). Az új kiadvány megszületését – a szellemi munkásokon túl – a Nemzeti Civil Alapprogram és a Garabonciás Egyesület, valamint az Erdélyi Unitárius Egyház támogatta.

A könyv kilenc fejezetben a játékok szociálpszichológiai, pedagógiai, korcsoport, világnézeti, helyigényi célzata szerint csoportosítva közöl majd' 550 társasjátékot, amelyek nem speciálisan tárgyigényesek; vagyis társasjátékon csoportjátékokat, ne pedig táblás játékokat értsünk!

A fejezetek sorát az ismerkedési játékok nyitják. Már itt feltűnik, hogy a játékok fejezetszerű csoportosítása mennyire „átjárható”, hiszen az ismerkedési játékok túlnyomó része verbális, következésképpen

kiválóan beleférne a második, *Jelezz, beszélj!* című fejezetbe, amely kommunikációs játékokat ajánl. Úgy tűnik, az ismerkedési játékok sorában leginkább a csoportkohézió a megkívánt cél, a mozgásjátékok, imitációk is mind a közösségalkotást szolgálják. A kommunikációs játékok között feltűnően sok a magas elvonatkoztatási szintű nyelvi csoportjáték, illetve a mímelős-mutogató játék, számos változatban. De remekül megfér itt a „vitatan” is: az érvelésre, kulturált és rendezett vitára való felkészítés.

A harmadik rész kifejezetten szó- és nyelvi játékokat tartalmaz, amelyek fonetikai, szótani, szintaktikai, szövegteni, jelentéstani érdeklődéssel igyekeznek a játékosok nyelvhasználati talpraesettségét fejleszteni.

A bizalom- és empátiafejlesztő, kifejezetten gyermekeknek szánt mozgásjátékokat a *Bízz magadban és társaidban!* főcím alá gyűjtötték a szerkesztők. A cím nagyon pontosan tükrözi e fejezet célirányát.

„Lendületes, mozgósító játékokat” tartalmaz a *Hajrá, fiúk, lányok!* fejezet, amely folyamatok „láncszemeinek” meglelését, pártalálást, asszociáció-fejlesztést, a becslésképesség, tájékozódni-tudás ellenőrzését stb. célozza.

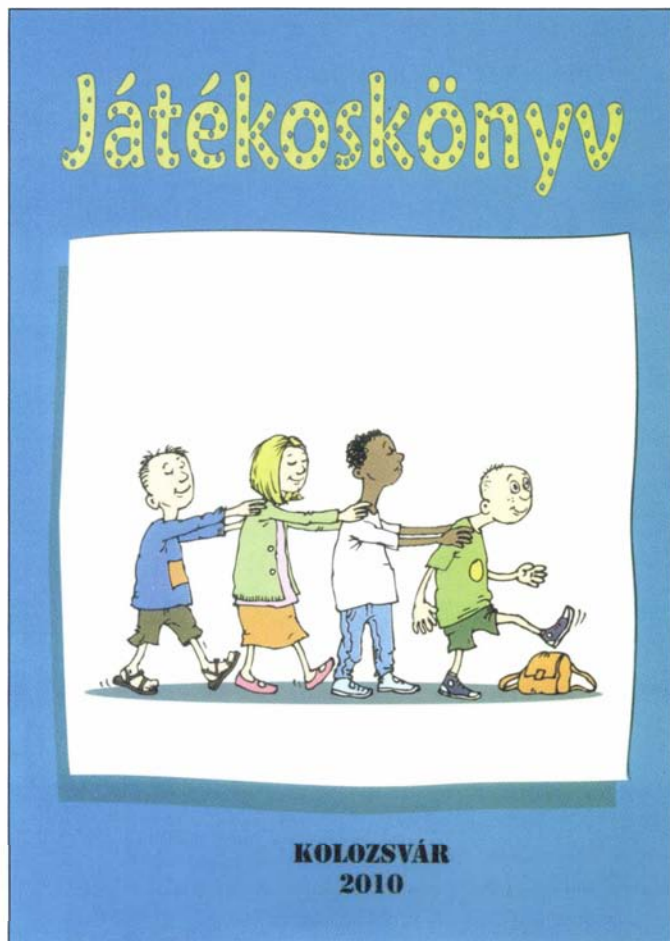
Figyelj csak! címmel összpontosítást igénylő játékokat ajánl a 6. fejezet. Ezek a játékok – az előbbi fejezetekben kívántaktól eltérőleg – elsősorban a koncentrációt, a rövidtávú memóriát, az asszociáció-képességét fejlesztik, de persze mozgásjátékok is felzárkóznak a „szellemiek” mellé.

A *Vallásban (is) a játék* című rész szinte kizárólag bibliai vétetésű élethelyzetekből kiinduló műveltségi, társítási, illetve szerepjátékokat tartalmaz.

Közel száz ön- és csoportismereti játékot foglal csokorba az *Ismerd meg önmagad!* fejezet – amely „tematikailag” bizonyos pontokon érintkezik az előzővel, illetve a bizalmi játékokat tartalmazóval.

A *Gyerünk a szabadba!* című utolsó fejezet természetesen szabadterei és vetélkedési játékok tára. Ha a sokszínűség fokozható egyáltalán, ez a fejezet képviseli a legnagyobb színpompát a játékok célirányában tekintetében, emellett igen szellemesek is találhatók közöttük – kiválóak nyári táborozások holtidőinek értelmes kitöltésére.

A kötetet Kádár Kincső szerkesztette Sándor Krisztina közreműködésével. Megvásárolható a nagyobb városi unitárius egyházközségekben, az Egyházi Központ kolozsvári iratterjesztőjében, illetve megrendelhető az ODFIE irodájában. (J.T.)

Lapszámunk szerzői: **Bara Xénia** főiskolai hallgató (Nagyenyed), **Ferenczi Mária-Magdolna** agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Hecser László** újságíró (Sepsiszentgyörgy), **Koppándi Benczédi Zoltán** lelkész (Lupény-Vulkán, Déva), **dr. Kovács Sándor** teológiai tanár (Kolozsvár), **Lőrinczi Károly** ny. lelkész (Aranyosrákos), **Matók Dóra** diák (Jászboldogháza, Magyarország), **Pájer György** ODFIE belkapcsolatok szakosztályvezető (Vargyas), **Pálffy Tamás Szabolcs** lelkész (Marosszentgyörgy-Szászrégen), **Simó Orsolya** szociális munkás (Székelykeresztúr), **Székely Emília** egyetemi hallgató (Marosvásárhely), **Tófalvi Tamás** gyakorló teológiai hallgató (Székelyudvarhely)